

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PENÍZE, JEJICH OCHRANA A PADĚLÁNÍ
VE FINANČNÍCH SLUŽBÁCH**

Autor práce: Kateřina Pochmanová
Studijní obor: Management a marketing služeb – specializace
finanční služby
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: Ing. Jiří Dušek, Ph.D.
Katedra: Katedra managementu a marketingu služeb

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jiřímu Duškovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

POCHMANOVÁ, K. *Peníze, jejich ochrana a padělání ve finančních službách : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2015. 68 s. Vedoucí bakalářské práce : Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Klíčová slova: bankovky, mince, ochranné prvky, padělání peněz, peníze

Bakalářská práce je zaměřena na ochranu a padělání peněz. Hlavním cílem práce je na základě výzkumu zjistit, jaké má česká veřejnost povědomí o padělání peněz a ochranných prvcích na bankovkách. Vedlejším cílem bakalářské práce je analyzovat způsoby prevence padělků peněz ve finančních institucích.

Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části práce jsou definovány pojmy týkající se peněz, ochranných prvků peněz a padělání peněz. Dále práce klasifikuje padělky peněz dle jejich nebezpečnosti a pomůcky, které slouží k jejich odhalování. Praktická část práce zjišťuje prostřednictvím dotazníkového šetření povědomí občanů o padělání peněz a ochranných prvcích na bankovkách. Dále se zaměřuje na odborný kurz podle zákona o oběhu bankovek a mincí.

ABSTRACT

POCHMANOVÁ, K. *Money, their Protection and Forgery in Financial Services : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2015. 68 p. Supervisor : Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Key words: banknotes, coin, forgery of money, money, protective elements

This Bachelor thesis is focused on protection and forgery of money. The main aim of this work, based on a study, is to find out Czech people awareness of counterfeiting money and of their knowledge about banknote security features. The secondary aim is to analyze different ways of precautions against counterfeiting money in financial institutions.

The work is divided into two parts; theoretical and practical. In the theoretical part, there are defined terms connected with money, banknote security features and forgery of money. Further work classifies counterfeit money according to their danger, and objects which help to find the counterfeit money. The practical part is based on a survey which shows public awareness of forgery money and knowledge about banknote security features. It is also focused on professional courses under the Act on the circulation of banknotes and coins.

OBSAH

ÚVOD	8
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	9
2 PENÍZE A JEJICH HISTORICKÝ VÝVOJ	10
2.1 Definice peněz	10
2.2 Funkce peněz	11
2.3 Historický vývoj peněz.....	11
2.3.1 Komoditní peníze	11
2.3.2 Mince.....	11
2.3.3 Papírové peníze	12
2.3.4 Depozitní peníze.....	13
3 OCHRANNÉ PRVKY PENĚZ.....	14
3.1 Ochranné prvky bankovek.....	14
3.2 Ochranné prvky českých bankovek.....	16
3.2.1 Stokorunová bankovka.....	16
3.2.2 Dvouseťkorunová bankovka.....	17
3.2.3 Pětisetkorunová bankovka	18
3.2.4 Tisícikorunová bankovka	19
3.2.5 Dvoutisícikorunová bankovka	20
3.2.6 Pětitisícikorunová bankovka	22
4 PADĚLÁNÍ PENĚZ	24
4.1 Základní pojmy.....	24
4.2 Historie padělání peněz	25
4.2.1 Padělání mincí.....	25
4.2.2 Padělání bankovek	26
4.3 Penězokazectví na našem území	28
5 NEBEZPEČNOST PADĚLKŮ A POMŮCKY K JEJICH ODHALENÍ	30
5.1 Klasifikace padělků	30

5.2	Pomůcky k odhalení padělků	31
6	ZNALOSTI OBČANŮ V OBLASTI PADĚLÁNÍ PENĚZ	33
6.1	Vyhodnocení dotazníkového šetření	33
6.2	Zhodnocení hypotéz	45
6.2.1	Hypotéza č. 1.....	45
6.2.2	Hypotéza č. 2.....	45
6.2.3	Hypotéza č. 3.....	46
6.2.4	Hypotéza č. 4.....	47
6.2.5	Hypotéza č. 5.....	47
7	PROBLEMATIKA PADĚLÁNÍ PENĚZ VE FIRMÁCH FINANČNÍ SLUŽEB .	48
7.1	Odborný kurz o rozpoznávání bankovek a mincí podezřelých z padělání nebo pozměňování	48
7.2	Výskyt padělků na území ČR.....	51
	ZÁVĚR	57
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	59
	SEZNAM ZKRATEK.....	63
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	64
	PŘÍLOHY	66

ÚVOD

Téma mé bakalářské práce je „Peníze, jejich ochrana a padělání ve finančních službách“. Toto téma jsem si zvolila, protože s penězi je téměř každý z nás v každodenním styku a stejně tak se můžeme setkat i s jejich padělkami.

Každý občan se s měnou, ať už své země či země zahraniční určitě setkal a to při nákupu různých druhů zboží a služeb. Peníze jsou tedy velmi úzce spojeny s naším běžným životem. Říká se, že peníze nejsou nejdůležitější věcí v našem životě, ale bez nich bychom mohli žít jen velmi těžko.

Podoba peněz se v průběhu času měnila, nejdříve došlo k vyčlenění vzácných komodit (např. plátno, kožešiny, mušle), poté společnost začala používat vzácné kovy, ještě později papírové peníze a zatím posledním stádiem jsou elektronické (depozitní) peníze.

Předměty, které lidé používali a používají jako platidlo, prostě byly a jsou předmětem zájmu padělatelů. Již při obchodování s např. mušlemi, kamínky, korálky, kožešinami či jinými předměty, se je podvodníci snažili přebarvit a tím jim dát vyšší hodnotu. Poté se snažili do bezcenných kovů vyrýt podobiznu panovníka, a i když jsou papírové peníze chráněny ochrannými prvky, je ročně odhaleno mnoho padělků.

Zaměříme-li se na papírové peníze, tak mají fakticky jen velmi malou hodnotu, jejich nominální hodnota je dána pouze faktem, že společnost věří v jejich směnitelnost. Aby tato směnitelnost byla i nadále důvěryhodná, musí dojít k eliminaci padělků peněz.

Rozpoznat padělek bankovky či mince bývá často velmi obtížné. Ne každý má totiž povědomí o ochranných prvcích na bankovkách. Kvalita padělků je však velmi různorodá – závislá na možnostech a zkušenostech padělatelů. Proti padělání měn bojují primárně centrální banky, dále komerční banky a další subjekty, tzn., že osoby, které pracují s finančními prostředky, by měly být školeny na rozpoznávání podezřelých nebo pozměněných bankovek a mincí.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem bakalářské práce je na základě výzkumu zjistit, jaké má česká veřejnost povědomí o padělání peněz a o ochranných prvcích na bankovkách. Vedlejším cílem bakalářské práce je analyzovat způsoby prevence padělků peněz ve finančních institucích.

Práce je rozdělena do 7 kapitol a tvoří ji praktická a teoretická část. První kapitola se zabývá cílem a metodikou práce. V další kapitole je popsán význam peněz, jejich formy, funkce a vývoj, kterým si peníze za celou dobu své existence prošly. Třetí kapitola je věnována ochranným prvkům peněz a je zaměřena na bankovky České republiky.

Ve čtvrté kapitole je zmapována historie padělání peněz. Je věnována jak mincím, tak i bankovkám a v závěru této kapitoly se zabývá padělky peněz, které byly v minulosti zadrženy na našem území. Poslední kapitola teoretické části, tedy pátá kapitola práce, klasifikuje nebezpečnost padělků podle toho, jak moc je napodobenina zdařilá či nezdařilá. Dále představuje pomůcky, které slouží k jejich odhalení.

Šestá kapitola je výzkumná a je věnována realizovanému dotazníkovému šetření. Obsahuje základní hypotézy a vyhodnocení dotazníku, který je zaměřen na českou veřejnost, zda má povědomí o ochranných prvcích na bankovkách a o padělání peněz. Dotazník byl umístěn na webových stránkách www.vyplnto.cz od 19. února 2015 do 15. března 2015. Celkem jej vyplnilo 127 respondentů.

Sedmá kapitola je zaměřena na finanční instituce, konkrétně na kroky, které finanční instituce podnikají, aby jejich zaměstnanci dokázali rozpoznat padělek bankovky. Dále též informuje o výskytu padělků na území ČR za poslední období.

Závěr práce, tedy poslední kapitola, shrnuje celou práci a navrhuje možná řešení na eliminaci padělaných peněz v oběhu.

Autorka v průběhu zpracování bakalářské práce vycházela z dostupných zdrojů, především z webových stránek ČNB. V práci byly použity tyto metody: popisná, komparativní a analyticko-statistická.

2 PENÍZE A JEJICH HISTORICKÝ VÝVOJ

2.1 Definice peněz

Velký zažitý omyl je, že peníze provází lidstvo od jeho počátku.¹ Bez peněz bychom mohli zboží za zboží pouze směňovat, to znamená, že bychom obchodovali pouze na základě barterového obchodu. Díky penězům se tento proces komunikace dosti zjednodušuje.²

Peníze mají svou dlouhou historii a můžeme říci, že patří mezi největší objevy lidstva.³ Lidé je jako prostředek směny používají již několik generací. Ovšem peníze neslouží pouze jako prostředek směny, ale postupem času se staly samy zbožím. V tom smyslu, že se staly součástí historických sbírek a obchoduje se s nimi na sběratelském trhu.⁴

Teoretická definice peněz – všeobecnost, to znamená, že se jedná o jakýkoliv předmět (mušle, kamínky, mince, bankovka, platební karta...), který je ve společnosti přijímán všemi subjekty na daném trhu, tedy kujícími, prodávajícími i zprostředkovateli.

Empirická definice peněz – dívá se na peníze z globálního pohledu, tedy v souvislosti s jejich dopadem na ekonomickou aktivitu. Peníze jsou podle této teorie vyjádřeny měnovými agregáty a měnovými bázemi, které si pak centrální banky upravují podle specifik své země.⁵

Peníze mají dvě formy, jsou **hotovostní a bezhotovostní**. Emise hotovostních peněz je jednou z hlavních výsad centrálních bank ve všech státech. To znamená, že centrální banky disponují tzv. emisním monopolem, který se vztahuje, jak na bankovky, tak na mince.

Bezhotovostní (elektronické) peníze, jsou záležitostí doby opravdu nedávné, tedy druhé poloviny dvacátého století. Hlavní důvodem jejich vzniku byla skutečnost, že lidé nechtěli nosit velké obnosy peněz v peněžence, především při velkých nákupech.⁶

¹ BERTL, I. *Kapitoly o finanční gramotnosti*. 1. vyd. Praha : Triton, 2012. s. 1.

² CONWAY, E. *Ekonomie : 50 myšlenek, které musíte znát*. 1. vyd. Praha : Slovart, 2013. s. 62.

³ MAJEROVÁ, I., NEZVAL, P., TULEJA, P. *Základy makroekonomie*. Dotisk 1. vyd. Brno : Computer Press, 2008. s. 101.

⁴ HLINKA, B., RADOMĚRSKÝ, P. *Peníze celého světa*. 3. vydání. Praha : Mladá fronta, 1987. s. 9.

⁵ ZAJÍCOVÁ, M. *České bankovky: padělání a ochranné prvky*. Diplomová práce. Praha, 2012. s. 9-11.

⁶ BERTL, I. *Kapitoly o finanční gramotnosti*. 1. vyd. Praha : Triton, 2012. s. 15-16.

2.2 Funkce peněz

Peníze jsou **všeobecně přijímaný prostředek směny**.⁷ Díky této funkci jsou všichni ochotni přijímat peníze a směňovat je za své zboží, tím dochází k výrazné úspoře času, oproti směňování zboží za zboží.

Další funkcí peněz je funkce **zúčtovací jednotky**, pomocí níž je hodnota každého zboží vyjádřena určitou peněžní částkou. Pokud bychom se vrátili do doby, kdy peníze ještě neexistovaly, při směně zboží muselo dojít k oboustranné shodě a dále se musel vyřešit problém, za kolik jednotek daného zboží směnít zboží druhé. Díky zavedení peněz se tento problém vyřešil - **každé zboží může mít jen jednu cenu**.

Poslední funkcí peněz je funkce **uchovatele hodnoty**. Díky zásobě peněz je možné překlenout časový rozdíl mezi příjmem důchodu a jeho spotřebou. Peníze jsou tedy **uchovatelem hodnoty v čase**. Peníze tak představují aktivum, které slouží jako uchovatel bohatství. Peníze představují nejlikvidnější aktivum, existují však i jiná aktiva jako např. cenné papíry, domy, umělecká díla, šperky atd.⁸

2.3 Historický vývoj peněz

2.3.1 Komoditní peníze

Peníze měli ve svém historickém vývoji různé formy. První formou peněz byly právě komoditní peněz, často označované jako zbožové peníze. Jednalo se o plnohodnotné peníze, o peníze s vlastní hodnotou. Typickými příklady komoditních peněz jsou mušle, dobytek, plátno, kožešiny.⁹

2.3.2 Mince

Komoditních peněz byly později nahrazeny kovy.¹⁰ Důkazy o existenci mincí se datují do doby 3 000 př. n. l. Jmenovaly se **šekel** a používaly v oblasti dnešního Iráku. Nejprve vyjadřovaly pouze hodnotu ječmene vyváženou zlatem a stříbrem, později se však ze šekelu staly mince s vlastní hodnotou. Stejně tak vznikaly měny ostatních států jako např. libra, která odpovídala libře stříbra.¹¹

⁷ HELÍSEK, M. *Makroekonomie : základní kurs*. 2. vyd. Slaný : Melandrium, 2002. s. 118.

⁸ MAJEROVÁ, I., NEZVAL, P., TULEJA, P. *Základy makroekonomie*. Dotisk 1. vyd. Brno : Computer Press, 2008. s. 101-103.

⁹ HELÍSEK, M. *Makroekonomie : základní kurs*. 2. vyd. Slaný : Melandrium, 2002. s. 119.

¹⁰ HELÍSEK, M. *Makroekonomie : základní kurs*. 2. vyd. Slaný : Melandrium, 2002. s. 119.

¹¹ CONWAY, E. *Ekonomie : 50 myšlenek, které musíte znát*. 1. vyd. Praha : Slovart, 2013. s. 64.

Mince byly vyráběny z nepříliš přesně odváženého kousku kovu (ze začátku hlavně stříbro a zlato), na který byl vyražen jakýsi symbol místa původu. Později si podmínky jejich ražby (obsah, podobu, emise...) stanovili sami vládcí svých zemí.¹²

Na našem území se mince začaly zhotovovat a používat před dvěma tisíci lety. Potřebnost a užitečnost mincí se i v dnešní ve vyspělé době nedá popřít.¹³

Mince vzniká tzv. ražbou, kdy se mezi dvě tvrdé kovové plochy stlačí kus prázdného kovu. Dnes se však již k výrobě mincí používají elektrické stroje.¹⁴

2.3.3 Papírové peníze

Ačkoliv byly kovové mince používány jako platidlo po dlouhá staletí, později je nahradily právě papírové peníze. Je zajímavé, že zlato a stříbro nahradil právě papír, který není tak vzácný. Vývoj peněz dokazuje to, že nezáleží na tom, z čeho jsou peníze vyrobeny, ale záleží na tom, že lidé věří, že budou ve směně přijímány.¹⁵

První důkazy o existenci bankovek se objevují v 7. století v Číně. Ovšem než se papírové peníze dostaly do Evropy, trvalo to další tisíce let.¹⁶ Číňané jako první pochopili výhodu spojenou s tištěnou formou peněz.¹⁷

Vznik bankovek je spojen se speciálními dlužními úpisy komerčních bank, které vznikaly na základě toho, že si klient v bance uložil zlato nebo obchodní směnky. Protože tyto bankovky byly směnitelné za zlato, musely být (alespoň částečně) kryty zlatem. Toto je hlavní rozdíl vzhledem k jiné historické formě peněz a to státovek.

Státovky byly totiž emitovány pouze na základě rozhodnutí vlády (panovníka) a obvykle bez jakéhokoliv krytí a směnitelnosti. K emisi státovek docházelo zpravidla v souvislosti s potřebou financovat mimořádné výdaje (např. válečné). Tato forma peněz však často končila vyhlášením jejich neplatnosti vzhledem k tomu, že docházelo k jejich nadměrné emisi.

Peníze jak je známe dnes, tedy peníze z **plastické hmoty**, jsou spolu s mincemi přijímány proto, že jsou **zákonem předepsaným platidlem**. V současné době jsou emitovány výlučně centrálními bankami.¹⁸

¹² PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. s. 7.

¹³ HLINKA B., RADOMĚRSKÝ, P. *Peníze, poklady, padělky*. 1. vyd. Praha : Orbis, 1975. s. 307.

¹⁴ CRIBB, J. *Peníze*. 1. vyd. Praha : Fortuna Print, 1993. s. 15.

¹⁵ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 5. vyd. Praha : C. H. Beck, 2011. s. 447.

¹⁶ CONWAY, E. *Ekonomie : 50 myšlenek, které musíte znát*. 1. vyd. Praha : Slovart, 2013. s. 64.

¹⁷ CRIBB, J. *Peníze*. 1. vyd. Praha : Fortuna Print, 1993. s. 12.

¹⁸ HELÍSEK, M. *Makroekonomie : základní kurs*. 2. vyd. Slaný : Melandrium, 2002. s. 119-120.

Výroba bankovek je velmi složitá záležitost. Tiskaři totiž musí zajistit, aby padělání bankovek bylo co nejobtížnější.

Výroba bankovky má **čtyři fáze**: návrh, výroba papíru, míchání barev a tisk. Přičemž při tisku se používají tyto technologie – litografie, hlubotisk a knihtisk.¹⁹

Objev bankovek snížil používání mincí na minimum, hlavně z toho důvodu, že výroba papírových peněz je mnohem levnější. Pokud ovšem vezmeme v potaz delší časové období, papírové bankovky, které mají rychlý obrat, natolik trpí oběhem, že jejich životnost je v průměru jen jeden rok. Zatímco mědiniklové mince vydrží až 15 let. Výroba mincí je tedy mnohem ekonomičtější.²⁰

2.3.4 Depozitní peníze

Tj. depozita v bankovní soustavě, často též označovány jako bankovní, účetní či žirové peníze.

Můžeme je rozdělit na depozita na požádání a termínované vklady. **Depozita na požádání** mají typickou formu běžných účtů. Bez jakýchkoliv omezení na ně můžeme vybírat nebo vypisovat šeky či používat jiné nástroje k převodu těchto peněz. **Termínované vklady** můžeme dělit na vklady v pevné výši (termínované účty) a úsporová depozita s proměnlivým zůstatkem (vkladní knížky atd.).²¹

¹⁹ CRIBB, J. *Peníze*. 1. vyd. Praha : Fortuna Print, 1993. s. 16.

²⁰ HLINKA B., RADOMĚRSKÝ, P. *Peníze, poklady, padělky*. 1. vyd. Praha : Orbis, 1975. s. 306.

²¹ HELÍSEK, M. *Makroekonomie : základní kurs*. 2. vyd. Slaný : Melandrium, 2002. s. 120.

3 OCHRANNÉ PRVKY PENĚZ

3.1 Ochranné prvky bankovek

V úvodu je důležité konstatovat, že nejhmotnější částí bankovky je **ceninový papír**. Ceninový papír není papír obyčejný, jsou na něj kladeny mnohem větší nároky. Především musí být pevný, pružný a odolný proti rozlámání i natržení.

Všechny tyto vlastnosti však neplní pouze pro účely oběhu, ale jsou velmi důležité i při výrobě peněz, kdy je na papír kladen tlak tiskových válců. Vlákna v ceninovém papíru byla minulosti zvířecího původu, v současnosti jsou nahrazena polymery a plnidly (zpravidla kaolinová moučka). Tento papír je od běžného papíru odlišný na omak, což je první informace, která ve většině případů může vzbudit podezření, že v ruce držíme padělek bankovky.²²

České bankovky mají těchto **osm ochranných prvků**:

- 1. Vodoznak** je ochranný prvek, který můžeme vidět tehdy, podíváme-li se na bankovku proti světlu. Je umístěn ve střední části nepotištěného okraje a je na něm vyobrazena osobnost, která se na bankovce nachází.²³ Je historicky nejstarší užívanou ochranou bankovek a vzniká v „mokrém“ fázi výroby peněz, kdy dochází ke zplstnatění vláken, která jsou poté přitlačena válcem. Vodoznak bývá nejčastěji padělán tiskem nebo neumělou ruční malbou. Při padělání pomocí tisku se zpravidla používá bílá nebo šedá konzistentní barva, která zachytí pouze nejkontrastnější části vodoznaku, ovšem chybí jemné přechody, a proto je často snadno rozpoznatelný. U neumělé ruční malby je padělek také snadno odhalitelný, protože bílá barva bývá o něco tmavší, než je barva papíru.²⁴
- 2. Okénkový proužek s mikrotextem** je vyrobený z metalizované hmoty a je zapuštěný do papíru. Nachází se na lící straně bankovky a v různých intervalech vystupuje na povrch papíru.²⁵ Poprvé byl okénkový proužek použit v Anglii za druhé světové války a pro tehdejší padělatele představoval nepřekonatelnou překážku. Nejdříve byl ochranný proužek vyráběn z kovu,

²² PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. s. 20.

²³ *Průvodce ochrannými prvky bankovek* [online]. Praha : ČNB, 2011 [cit. 2015-01-31]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/brozura_A5_ochranne_prvky.pdf>.

²⁴ PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. s. 21-22.

²⁵ *Průvodce ochrannými prvky bankovek* [online]. Praha : ČNB, 2011 [cit. 2015-01-31]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/brozura_A5_ochranne_prvky.pdf>.

později byl nahrazen umělou hmotou a opatřen mikrotexty, které mají tu vlastnost, že v ultrafialovém spektru září. V současné době se ho padělatelé snaží napodobit tak, že nalepí ústřížek staniolu na místo, kde lesklá část proužku u originální bankovky vystupuje na povrch. Druhou možností, kterou padělatelé používají je, že proužek nalepí a poté jej zakryjí bílou barvou ještě před samotným tiskem.²⁶

3. **Barevná vlákna** mají obvykle výraznou barvu, v minulosti byly používány zvířecí chlupy nebo hedvábí. Na mokré bankovky byly sypány chaoticky, do pruhů nebo do středu. Vlákna se dají snadno napodobit pomocí pera a inkoustu nebo se dají jednoduše nalepit na bankovku dodatečně. Ovšem problém je v tom, že pravá vlákna jsou zamořena do papíru, zatímco nepravá vlákna vystupují na povrch, což se dá snadno poznat. V současné době je velmi složité vlákna napodobit, protože mají mnohem více vlastností, než měla vlákna v minulosti. Bankovky obsahují i vlákna, která nejsou pouhým okem viditelná, ale pod UV záření se rozsvítí a dokážou měnit barvu.²⁷
4. **Soutisková značka** je značku kruhová, první část této značky je viditelná z rubové strany a druhá část značky je vidět z lící strany. V průhledu proti světlu je pak možné vidět značku v celku, přičemž jednotlivé části na sebe přesně navazují.²⁸ Pro padělatelé je velmi těžko napodobitelná, protože nemají simultánně tisknoucí stroje, tedy tisknou každou stranu zvlášť, díky tomu na sebe značka přesně nenavazuje, popřípadě je špatně čitelná.²⁹
5. **Skrytý obrazec** můžeme vidět, sklopíme-li bankovku proti světlu ve výši očí do vodorovné polohy. Obrazec je z kratší strany světlý a naopak z delší strany tmavší.³⁰
6. **Proměnlivá barva** je známa též známa pod zkratkou OVI (z angl. slova optically variable ink). Je vyráběna z chemicky upraveného materiálu, který je jemně namletý. Protože je tato barva finančně nákladná, používá se pouze na malé ornamenty a je dodávána pouze prověřeným ceninovým tiskárnám. Tato

²⁶ PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. s. 23.

²⁷ PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. s. 22.

²⁸ *Ochranné prvky 1000 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-01-31]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranne_prvky/ochranne_prvky_1000.html>.

²⁹ PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. s. 28.

³⁰ *Průvodce ochrannými prvky bankovek* [online]. Praha : ČNB, 2011 [cit. 2015-01-31]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/brozura_A5_ochranne_prvky.pdf>.

barva se však používá např. i na různých druzích dokladů. Pro padělatele je velmi náročné tuto barvu napodobit, často ji proto úplně ignorují.³¹

- 7. Iridiscentní pruh** je potisk, který je součástí dodávky papíru a překrývá obrazec, který je na bankovce. Pokus o napodobení tohoto potisku nebyl dosud zaznamenán, protože je pro padělatele velmi těžko napodobitelný.³² Na českých bankovkách je pruh duhově lesklý a je umístěn v pravém okraji bankovek. U dříve vydaných bankovek je pouze jednobarevný (zlatý nebo namodralý), ovšem u nově vydaných bankovek je již dvoubarevný (zlatofialový nebo zlatomodrý s kovovým odleskem). Na běžném světle se může zdát iridiscentní pruh průhledný, nakloníme-li ho proti světlu, uvidíme již zmíněné barvy a navíc i nominální hodnotu bankovky.³³
- 8. Mikrotext** bývá tištěn z plochy (u bankovek nižší hodnoty) nebo z hloubky (u bankovek vyšší hodnoty).³⁴ Tisk z plochy (také kamenotisk, litografie, ofset) vynalezl Alois Senefelder (1751-1834), český knihtiskař. Díky vápenci a mokré křídě vytiskl obrázek ze suché desky na papír. Postupně se vynález dále zdokonaloval, až došlo ke konstrukci ofsetových strojů. Tisk z výšky byl vynalezen již v 15. století. Při tomto tisku dochází k tomu, že tisknouce místa (vrypy ryteckého rydla, jehly) jsou pod úrovní povrchu tiskové desky.³⁵

3.2 Ochranné prvky českých bankovek

3.2.1 Stokorunová bankovka

V oběhu se můžeme v současné době setkat se dvěma vzory stokorunových bankovek, se vzorem z roku 1995 a z roku 1997. Oba vzory jsou vytištěny ve Státní tiskárně cenin Praha. Bankovka má rozměr 140 x 69 mm s tolerancí $\pm 1,5$ mm, šíře kuponu je 36 mm.³⁶

Vodoznak je proti světlu zřetelně viditelný, umístěn ve středu nepotištěného širokého okraje a vyobrazuje portrét Karla IV. Z líce je vodoznak stranově obrácený.

³¹ PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. s. 40.

³² PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. s. 40.

³³ *Průvodce ochrannými prvky bankovek* [online]. Praha : ČNB, 2011 [cit. 2015-01-31]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/brozura_A5_ochranne_prvky.pdf>.

³⁴ *Průvodce ochrannými prvky bankovek* [online]. Praha : ČNB, 2011 [cit. 2015-01-31]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/brozura_A5_ochranne_prvky.pdf>.

³⁵ PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. s. 26-28.

³⁶ *100 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/100_kc.html>.

Okénkový proužek s mikrotextem je vyrobený z metalizované hmoty a zapuštěný do papíru. Na lící straně vystupuje z papíru po 5 mm, stříbrná okénka jsou také dlouhá 5 mm a je na nich čitelný negativní mikrotext s nominální hodnotou bankovky. Proužek je viditelný pouze z lící strany, podíváme-li se však na bankovku proti světlu je vidět z obou stran jako souvislá tmavá linka.

Ochranná vlákna jsou oranžová a jejich délka je 6 mm, nejlépe viditelná jsou na bílých okrajích bankovky.

Soutiskovou značku tvoří u vzoru z roku 1995 písmeno „C“, do kterého je vloženo písmeno „S“. U vzoru z roku 1997 je značka změněna na nápis „ČR“.

Skrytý obrazec je umístěn na rameni Karla IV a posledním ochranným prvkem na bankovce je mikrotext s nominální hodnotou „100“, umístěný na lící (vpravo od portrétu) i rubové straně (mezi státním znakem a pravým okrajem).³⁷

Obrázek č. 1: Ochranné prvky na 100 Kč (vzor 1997)³⁸

1. Vodoznak, 2. Okénkový proužek s mikrotextem, 3. Barevná vlákna, 4. Soutisková značka, 5. Skrytý obrazec, 8. Mikrotext.

3.2.2 Dvoustakorunová bankovka

V současné době se v oběhu můžeme setkat se dvěma vzory, z roku 1996 a z roku 1998. Oba vzory jsou vytištěny ve Státní tiskárně cenin Praha. Bankovka má rozměr 146 x 69 mm s tolerancí $\pm 1,5$ mm, šíře kuponu je 39 mm.³⁹

Vodoznak je umístěný ve středu širokého bílého okraje. Na vodoznaku dvoustakorunové bankovky je vyobrazen Jan Amos Komenský.

Okénkový proužek s mikrotextem vystupuje na lící straně po 5 mm, stříbrná okénka jsou dlouhá také 5 mm. Proužek je vidět z obou stran jako souvislá černá linka a prosvítá na ní mikrotext „200 Kč“.

³⁷ *České bankovky* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace/CNB_Bankovky_v01.swf>.

³⁸ *Ochranné prvky 100 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranne_prvky/ochranne_prvky_100.html>.

³⁹ *200 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/200_kc.html>.

Ochranná vlákna mají oranžovou barvu a délku 6 mm, viditelná jsou nejlépe na bílých okrajích bankovky.

Soutiskovou značku tvoří dva vzory, které na sebe přesně navazují. Soutiskovou značku z roku 1996 tvoří písmeno „C“, do kterého je vloženo písmeno „S“. U vzoru z roku 1998 je značka změněna na nápis „ČR“.

Skrytý obrazec je umístěn na rameni Jana Amose Komenského s nominální hodnotou „200“. Je na lící (vpravo od portrétu) i rubové straně (mezi státním znakem a pravým okrajem).⁴⁰

Obrázek č. 2: Ochranné prvky na 200 Kč (vzor 1998)⁴¹

1. Vodoznak, 2. Okénkový proužek s mikrotextem, 3. Barevná vlákna, 4. Soutisková značka, 5. Skrytý obrazec, 8. Mikrotext.

3.2.3 Pětisetkorunová bankovka

U pětisetkorunové bankovky se můžeme setkat se třemi platnými vzory, z roku 1995, z roku 1997 a z roku 2009. Bankovka je vytištěna ve Státní tiskárně cenin Praha a její rozměr je 152 x 69 mm, šířka kuponu je 41 mm.⁴²

Bankovky vzoru 1995 a 1997 se liší oproti bankovkám z roku 2009 především v provedení vodoznaku, okénkového proužku s mikrotextem, soutiskové značky a nejsou vybaveny proměnlivou barvou. Podrobněji se budeme zabývat vzorem 2009.

Vodoznak je umístěn na nepotištěném okraji bankovky ve střední části. Je na něm vyobrazena spisovatelka Božena Němcová a květ petrklíče s nominální hodnotou.

Proužek je šrafovaný a široký 3 mm. Proti světlu je viditelný z obou stran jako souvislá tmavá linka a obsahuje mikrotext s nápisem „ČNB 500 Kč“.

⁴⁰ *Ochranné prvky 200 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranne_prvky/ochranne_prvky_200.html>.

⁴¹ *Ochranné prvky 200 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranne_prvky/ochranne_prvky_200.html>.

⁴² *500 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/500_kc.html>.

Stejně jako u předcházejících bankovek jsou ochranná vlákna oranžová, dlouhá 6 mm a soutisková značka je kruhová a při pohledu proti světlu tvoří nápis „ČR“.

Skrytý obrazec označuje nominální hodnotu bankovky a je umístěn v ornamentu nad ramenem Boženy Němcové.

Proměnlivá barva je stylizována do tvaru květu. Barva květu se mění podle toho, z jakého úhlu na bankovku koukáme, tedy je zelená nebo zlatá.

Mikrotext umístěný na lící straně a číselně označuje hodnotu bankovky, je skryt v pruhu, který se nachází vpravo od portrétu a vybíhá do bílého okraje. Na rubové straně je umístěn též v pruhu, mezi státním znakem a pravým okrajem, zde je však hodnota bankovky vyjádřena slovně.⁴³

Obrázek č. 3: Ochranné prvky na 500 Kč (vzor 2009)⁴⁴

1. Vodoznak, 2. Okénkový proužek s mikrotextem, 3. Barevná vlákna, 4. Soutisková značka, 5. Skrytý obrazec, 6. Proměnlivá barva, 8. Mikrotext.

3.2.4 Tisícikorunová bankovka

Běžně se v oběhu můžeme se setkat se dvěma platnými vzory, z roku 1996 a z roku 2008. Bankovka má rozměr 158 x 74 mm s tolerancí $\pm 1,5$ mm, šířka kuponu 42 mm a je vytištěna ve Státní tiskárně cenin Praha.⁴⁵

Bankovky vzoru 1996 se mají odlišné ochranné prvky oproti bankovkám vzoru 2008. Rozdíly jsou v provedení vodoznaku, okénkového proužku s mikrotextem a iridiscentního pruhu. Podrobněji se budeme zabývat ochrannými prvky vzoru 2008.

Vodoznak je umístěný ve střední části širokého nepotištěného okraje a tvoří ho portrét Františka Palackého a hodnotové číslo „1000 Kč“ s lipovým listem.

Okénkový proužek je zapuštěný do papíru a je široký 3 mm. Při pohledu proti světlu je proužek vidět z obou stran jako souvislá tmavá linka s prosvítajícím

⁴³ *Ochranné prvky 500 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranne_prvky/ochranne_prvky_500.html>.

⁴⁴ *Ochranné prvky 500 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranne_prvky/ochranne_prvky_500.html>.

⁴⁵ TAXOVÁ, H. *Padělání a pozměňování peněz*. Praha, 2010. Bakalářská práce. s. 27.

opakujícím se šrafovaným negativním mikrotextem „ČNB 1000 Kč“. Proužek je kovově lesklý a v závislosti na úhlu dopadu světla se mění, z hnědofialové na zelenou.

Barevná vlákna jsou oranžová, dlouhá 6 mm a soutisková značka je kruhová, při pohledu proti světlu tvoří nápis „ČR“.

Skrytý obrazec tvoří číslo označující nominální hodnotu bankovky, je umístěn na lící straně bankovky v ornamentu na rameni portrétu Františka Palackého.

Proměnlivá barva na tisícikorunové bankovce má tvar lipového listu. Při běžném pohledu je barva zlatá, ovšem sklopíme-li bankovku proti světlu, změní barvu na zelenou.

Iridiscentní pruh je duhově lesklý a má šířku cca 20 mm. Je umístěn na lící straně bankovky, blíže pravému okraji. Zprava je vzorovaný, při běžném pohledu se může zdát průhledný, při sklopení proti světlu má nádech do zlato-fialova s kovovým odleskem. Jsou na něm číslice „1000“, které jsou proti světlu tmavé.

Mikrotext je na lící straně umístěn vpravo od portrétu v pruhu, který vybíhá do pravého bílého okraje a číselně označuje hodnotu bankovky. Na rubové straně je skryt mezi státním znakem a pravým okrajem, zde slovně označuje hodnotu bankovky.⁴⁶

Obrázek č. 4: Ochranné prvky na 1000 Kč (vzor 2008)⁴⁷

1. Vodoznak, 2. Okénkový proužek s mikrotextem, 3. Barevná vlákna, 4. Soutisková značka, 5. Skrytý obrazec, 6. Proměnlivá barva, 7. Iridiscentní pruh, 8. Mikrotext.

3.2.5 Dvoutisícikorunová bankovka

V oběhu jsou v současné době tři vzory této bankovky, z roku 1993, 1996 a 2008. Bankovka je vtištěna ve Státní tiskárně cenin Praha, má rozměry 158 x 74 mm s tolerancí $\pm 1,5$ mm a šířka kuponu je 42 mm.⁴⁸

⁴⁶ *Ochranné prvky 1000 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranné_prvky/ochranné_prvky_1000.html>.

⁴⁷ *Ochranné prvky 1000 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranné_prvky/ochranné_prvky_1000.html>.

⁴⁸ *2000 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/2000_kc.html>.

Bankovky vzoru 1996 a 1999 mají odlišné provedení ochranných prvků, jedná se o provedení vodoznaku, okénkového proužku, soutiskové značky a iridiscentního pruhu. Podrobněji se budeme zabývat ochrannými prvky vzoru 1999.

Vodoznak umístěný ve střední části širokého nepotištěného okraje. Tvoří ho portrét operní pěvkyně Emy Destinnové, hodnotové číslo „2000“ a ornament připomínající pfeřovou ozdobu. Při pohledu z lící strany je portrét stranově obrácený oproti portrétu vytištěnému.

Ochranný proužek je zapuštěný do papíru a je široký 3 mm. Na lící straně vystupuje vždy ve čtyřech intervalech na povrch papíru. Při pohledu proti světlu je proužek vidět z obou stran jako souvislá tmavá linka s prosvítajícím šrafovaným mikrotextem „ČNB 2000 Kč“, kovově lesklé části mění svou barvu z hnědofialové na zelenou.

Ochranná vlákna jsou oranžová, dlouhá 6 mm a soutisková značka je kruhová, při pohledu proti světlu tvoří nápis „ČR“.

Skrytý obrazec tvoří číslo „2000“. Je umístěn na lící straně bankovky v ornamentu na rameni portrétu Emy Destinnové.

Proměnlivá barva má tvar struny lyry. Při běžném pozorování má zlatou barvu, při sklopení bankovky proti světlu se změní na barvu zelenou.

Iridiscentní pruh je široký 20 mm a je umístěn na lící straně blíže pravému okraji bankovky. Je vzorovaný, může se zdát, že je průhledný, sklopíme-li bankovku proti světlu, získá nádech do zlato-modré barvy s kovovým odleskem. Jsou na něm vyznačeny číslice „2000“, při sklopení se číslice jeví proti lesklému pruhu jako tmavé.

Mikrotext na lící straně číselně označuje hodnotu bankovky. Na rubové straně mezi státním znakem a pravým okrajem slovně označuje hodnotu bankovky. Mikrotext je též ve formě číselného označení hodnoty ukryt uvnitř velkého písmene „D“ vlevo na rubu bankovky.⁴⁹

⁴⁹ *Ochranné prvky 2000 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranne_prvky/ochranne_prvky_2000.html>.

Obrázek č. 5: Ochranné prvky na 2000 Kč (vzor 2007)⁵⁰

1. Vodoznak, 2. Okénkový proužek s mikrotextem, 3. Barevná vlákna, 4. Soutisková značka, 5. Skrytý obrazec, 6. Proměnlivá barva, 7. Iridiscentní pruh, 8. Mikrotext.

3.2.6 Pětitisícikorunová bankovka

V oběhu jsou dva platné vzory, vzor z roku 1999 a 2009. Rozměr bankovky je rozměry 170 x 74 mm s tolerancí $\pm 1,5$ mm, šířka kuponu 44 mm a je vytištěna ve Státní tiskárně cenin Praha.⁵¹

Vodoznak je umístěný ve střední části širokého nepotištěného okraje. Tvoří ho portrét T. G. Masaryka, hodnotové číslo „5000“ a sedící orlice. Při pohledu z lící strany je stranově obrácený oproti portrétu vytištěnému.

Okénkový proužek s mikrotextem je široký 3 mm a na lící straně vystupuje vždy ve čtyřech intervalech na povrch papíru. Při pohledu proti světlu je proužek vidět z obou stran jako souvislá tmavá linka s prosvítajícím šrafovaným mikrotextem „ČNB 5000 Kč“. Vystupující části mění svoji kovově lesklou barvu z hnědofialové na zelenou.

Ochranná vlákna jsou oranžová, dlouhá 6 mm a soutisková značka je kruhová, při pohledu proti světlu tvoří nápis „ČR“.

Skrytý obrazec tvoří číslo „5000“. Je umístěn na lící straně bankovky v ornamentu na rameni portrétu T. G. Masaryka.

Proměnlivou barvu tvoří šestiúhelník s hlavou českého lva. Při čelním pohledu je barva zlatá, při sklopení proti světlu se změní na zelenou.

Iridiscentní pruh je široký cca 20 mm a je umístěn na lící straně blíže pravému okraji bankovky. Zprava je vzorovaný, při běžném pohledu se může jevit jako průhledný, ovšem při sklopení proti světlu je zlato-fialový s kovovým odleskem. Na iridiscentním pruhu jsou vpravo vyznačené číslice „5000“ a čtveřice lipových listů.

Mikrotext na lící straně tvoří konturu velkého hodnotového čísla a je umístěn vpravo od portrétu T. G. Masaryka. Na lící straně je skryt pod šestiúhelníkem se lví

⁵⁰ *Ochranné prvky 2000 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranne_prvky/ochranne_prvky_2000.html>.

⁵¹ *5000 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/5000_kc.html>.

hlavou a tvoří vnitřní šrafuru paprsků. Na rubové straně se nachází mezi státním znakem a pravým okrajem a slovně označuje hodnotu bankovky. Na rubové straně je též v obou spodních rozích mikrotext s nápisem „PRAHA“.⁵²

Obrázek č. 6: Ochranné prvky na 5000 Kč (vzor 2009)⁵³

1. Vodoznak, 2. Okénkový proužek s mikrotextem, 3. Barevná vlákna, 4. Soutisková značka, 5. Skrytý obrazec, 6. Proměnlivá barva, 7. Iridiscentní pruh, 8. Mikrotext.

⁵² *Ochranné prvky 5000 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranne_prvky/ochranne_prvky_5000.html>.

⁵³ *Ochranné prvky 5000 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranne_prvky/ochranne_prvky_5000.html>.

4 PADĚLÁNÍ PENĚZ

4.1 Základní pojmy

Pojmy jako padělání peněz či penězokazectví si každý z nás může vykládat různými způsoby.⁵⁴ Představa toho, že se tato nelegální činnost odehrává v temných místnostech, kde podivný stroj tiskne peníze je velmi zkreslená. Bezesporu se takto rychle k penězům podařilo některým lidem dostat, ale jiní přišli díky penězokazectví na mizinu.⁵⁵

Padělatelství je závažný trestní čin a každý, kdo vyrobí předmět napodobující zákonné platidlo s úmyslem uvést ho do oběhu, se stává padělatelem, protože padělky narušují plynulý peněžní oběh.⁵⁶

Tyto delikty mohou mít různé motivy. První z nich je nelegální výroba platných peněz s jasným cílem **uvést je do oběhu jako pravé peníze**. Existují však i případy, kdy padělatele vedly k této nelegální činnosti **politické pohnutky**.

Dalším motivem je motiv **pozměňování peněz**. Jedná se o úpravu peněz nižších hodnot, aby mohly být vydávány za peníze vyšších hodnot. Popřípadě dochází k úpravě neplatných peněz, aby mohly být vydávány za platné peníze. Dnes se setkáme s typickým překreslováním hodnot.

Padělatelé také **upravují letopočet** na minci, z běžného ročníku na ročník vzácný. Mince s pozměněným letopočtem je pak prodána jako vzácnost. Jako příklad lze uvést minci v hodnotě 5 haléřů z let 1925 až 1939, tyto mince mají běžnou hodnotu, ovšem pětihaléře z roku 1924 mají hodnotu několika desítek až stovek korun.⁵⁷

Již v renesanci jsou známy případy, kdy docházelo k ražbě historických mincí, které mají především **sběratelskou hodnotu**. Kopie jsou vyrobeny ze stejně kvalitního materiálu, někdy dokonce i kvalitnějšího, než mince původní. Tyto mince obohacují mincovní sbírky. Pokud by tyto mince byly zhotoveny pouze pro vlastní potřebu sběratelů, nelze nic namítat, ovšem problém vzniká, když je kopie prodávána jako pravá.⁵⁸

⁵⁴ POLSKOJ, G. *Z penězokazeckých dílen*. 1. vyd. Praha : Lidové nakladatelství, 1987. s. 7.

⁵⁵ HLINKA, B. *Atentáty na peníze*. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1987. s. 7.

⁵⁶ PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. s. 11.

⁵⁷ POLSKOJ, G. *Z penězokazeckých dílen*. 1. vyd. Praha : Lidové nakladatelství, 1987. s. 9-10.

⁵⁸ POLSKOJ, G. *Z penězokazeckých dílen*. 1. vyd. Praha : Lidové nakladatelství, 1987. s. 14-15.

4.2 Historie padělání peněz

Historie padělání peněz, je stejně stará jako peníze samy. Historicky starší formou peněz jsou mince, proto docházelo nejdříve k jejich padělání. I v dnešní době, i když poměrně málo, stále dochází k padělání mincí.

Penězokazové mají **dva zásadní problémy**, aby je při výrobě padělku nikdo nepřistihl, a aby uvedením padělku do oběhu dosáhli zisku. Při výrobě menšího množství padělků může padělatel použít bankovku vyšší hodnoty při placení a tím získat peníze pravé. Ovšem při této metodě stále hrozí poměrně vysoké riziko, že bude dopaden.

Při výrobě velkého množství padělků, musí být padělatel či padělatelé napojeni na zločineckou organizaci, která dostane falešné peníze nenápadně do oběhu. Do těchto nezákonných aktivit jsou v současné době zapojeny i teroristické organizace.⁵⁹

Za tyto delikty hrozily a hrozí padělatelům vysoké tresty. Ať už středověcí padělatelé nebo jejich pozdější nástupci to neměli nikdy snadné. Za penězokazectví hrozila v minulosti poprava, předhození dravé zvěři nebo upálení. Ve Francii dokonce házeli padělatelé do kotle s vařící vodou. I v Rusku byli penězokazci krutě trestáni, do hrdla jim lili roztavený cín. A v Anglii byly v přibližně stejné době za tyto činy usekávány ruce.

Proti penězokazectví se bojovalo celé lidské věky, ovšem ani kruté tresty penězokazectví nezastavily. Touha po snadném obohacení byla a je silnější než strach.⁶⁰

4.2.1 Padělání mincí

Pravé mince jsou zpravidla raženy z roztaveného kovu mezi dvěma rytými kotouči. Ať už dnešní či dřívější padělatelé neměli na takovýto způsob výroby dostatečné technické vybavení, proto vyráběli z mincí odlitky, aby v nich mohli kov tvarovat. Díky nedokonalému způsobu padělání mají mince často špatně zřetelný obraz a jejich okraje jsou nepřesně ohraničené.⁶¹

Středověcí padělatelé razili mince vzhledově podobné hodnotným mincím, avšak s nižší hmotností nebo z materiálu horší jakosti a poté je snadno zaměnili za hodnotnější mince někoho jiného.⁶²

⁵⁹ INNES, B. *Falza a padělky*. 1. vyd. Praha : Knižní klub, 2006. s 13-14.

⁶⁰ POLSKOJ, G. *Z penězokazeckých dělen*. 1. vyd. Praha : Lidové nakladatelství, 1987. s. 21-22.

⁶¹ INNES, B. *Falza a padělky*. 1. vyd. Praha : Knižní klub, 2006. s. 10.

⁶² POLSKOJ, G. *Z penězokazeckých dělen*. 1. vyd. Praha : Lidové nakladatelství, 1987. s. 13.

Již v 6. st. př. n. l. se ražba mincí tak rozmohla, že za ni byly podle **Solónova zákona** udělovány tresty smrti. Už tehdy se ověřovala pravost stříbrných mincí a to pomocí nože. Do mince se udělal malý zářez, z něhož bylo patrné, zda mince není vyrobena z olova, tedy zda není pouze postříbřena. I s tím si však padělatelé dokázali poradit a na falešné mince sami udělali zářez, který pak také postříbřili.

Velkým centrem penězokazectví se v období římské říše stal Egypt. Padělané mince samozřejmě nepocházely pouze z Egypta, ale přes Středozemní moře jich přecházelo opravdu velké množství. Podle názoru některých numizmatiků se na těchto nezákonných aktivitách podíleli sami římscí císařové.

Ve středověké Anglii měli právo mince razit pouze urození a vznešení, toto právo jim uděloval král. Na mince museli razit svůj znak, který zaručoval jejich kvalitu, ovšem i oni se penězokazectví dopouštěli. Tehdejšímu panovníkovi králi Jindřichovi I. se samozřejmě tyto praktiky nelíbily. Roku 1124 si nechal všechny, kterým udělil právo mince razit předvolat a těm, kteří kvalitu mincí neprokázali, nechal useknout ruce. Podle kronikářských záznamů, pak byli všichni držitelé tohoto práva jednoručí.⁶³

Ve 14. století byly hotové peníze nahrazovány jinými obchodními a platebními prostředky (směnky, dluhopisy...).⁶⁴ Konkrétně ve středověku měli peníze sestupnou fázi, byly mnohem méně důležité, než v římské říši. Jejich důležitost byla mnohem větší zejména v 16. století, zvláště pak od 18. století.⁶⁵

4.2.2 Padělání bankovek

Ve Spojených státech se na konci 16. a začátkem 17. století utvářel nový stát. Mezi přistěhovalci byli hledači bezstarostného života, ale nechyběli mezi nimi ani evropští penězokazové. Lodě, které tehdy do Spojených států převážně z Anglie připlouvaly, zapříčinily to, že se tehdy do oběhu dostaly falešné anglické libry a šilinky, francouzské louisdory, španělské dublony, holandské guldeny atd. Orientace v tak velkém množství různých druhů peněz nebyla vůbec snadná a řada kolonistů byla navíc negramotná.⁶⁶

V 18. století musely být dokonce staženy z oběhu bankovky z Jižní Karolíny, protože je nebylo možné rozeznat od peněz nepravých. Padělání peněz ovšem nebylo

⁶³ POLSKOJ, G. *Z penězokazeckých dělen*. 1. vyd. Praha : Lidové nakladatelství, 1987. s. 18-23.

⁶⁴ LE GOFF, J. *Peníze ve středověku*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 2012. s. 168.

⁶⁵ LE GOFF, J. *Peníze ve středověku*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 2012. s. 11.

⁶⁶ POLSKOJ, G. *Z penězokazeckých dělen*. 1. vyd. Praha : Lidové nakladatelství, 1987. s. 30-32.

výsadou pouze mužů, na počátku 18. století bylo uvězněno i několik žen a to v New Yorku, Connecticutu, New Hampshiru a v Pennsylvanii.⁶⁷

Do roku 1863 neexistovala v Americe žádná federální měna, peníze byly vydávány místními bankami řídicími se jednotou chartou. Poté americké ministerstvo vydalo několik zákonů, součástí těchto zákonů byl i bankovní zákon, který povolil vydávání federálních bankovek. Aby byla měna důvěryhodná, bylo potřeba potlačit padělatelství. Ve Washingtonu byl proto realizován plán tajné americké služby, ovšem i přes tuto snahu padělání peněz nadále pokračovalo.⁶⁸

Situace v oblasti penězokazectví však nebyla lepší ani v Rusku. Po vydání prvních ruských papírových peněz, roku 1771 se dostalo do oběhu několik padělaných bankovek.⁶⁹

Lepší situace nebyla ani ve Francii v 18. století, kdy roku 1716 zavedl John Law první papírové bankovky do Francie. Prostředí svědčící padělání bankovek se díky vzniku malých bank v 19. století rapidně zjednodušilo.⁷⁰

Pravé bankovky jsou tištěny celé nebo z části z rytých destiček. Padělatelé v 19. i 20. století používali stejné metody a tyto destičky si vyráběli ručně. Ke změně došlo v 50. letech 20. století. Padělatelé v té době začali používat výtahové fotografie a ofsetový stroj, který se vyskytuje v mnoha legálních firmách. Situace se pak změnila v 80. letech 20. století, kdy začali padělatelé používat počítače napojené na skenery s vysokým rozlišením.

Posledním trendem v rozvoji padělání je desk top publishing, kdy může být naskenovaný obraz dodatečně upraven v počítači. Na trhu pak tyto bankovky či šeky procházejí poměrně snadno, ovšem odborníkům nečiní problém je rozpoznat. Díky tomu musely být na bankovky i šeky přidány další vzory, aby je většina kopírek a skenerů nedokázala zachytit. Do tiskáren byly naprogramovány mikročipy, které rozpoznají hlavní světové měny a tiskárny pak tisknou pouze prázdný papír.

V roce 2004 přiznala firma Adobe Systems, že i jejich velmi oblíbený software Adobe Photoshop obsahuje vyhledávací zařízení, které znemožňuje kopírování peněz. Ovšem většina padělků peněz se vyrábí pomocí ofsetu, což je metoda, která přenáší

⁶⁷ POLSKOJ, G. *Z penězokazeckých dílen*. 1. vyd. Praha : Lidové nakladatelství, 1987. s. 36.

⁶⁸ INNES, B. *Falza a padělky*. 1. vyd. Praha : Knižní klub, 2006. s. 16.

⁶⁹ POLSKOJ, G. *Z penězokazeckých dílen*. 1. vyd. Praha : Lidové nakladatelství, 1987. s. 25.

⁷⁰ INNES, B. *Falza a padělky*. 1. vyd. Praha : Knižní klub, 2006. s. 15.

barvu, která má být na papír vytištěna nejprve na gumový (ofsetový) válec, tištěný materiál je pak naprosto plochý.⁷¹

4.3 Penězokazectví na našem území

Již za vlády Jagellonců, ve druhé polovině 15. století a první polovině 16. století se v Čechách objevovaly padělatelské dílny. Ta nejznámější se nacházela v jeskyni na **Zlatém koni u Koněprus**.⁷² Tato mincovna byla nečekaně objevena v roce 1950. Pro českou numismatiku je objev této mincovny velmi důležitý, došlo totiž ke změně názoru na středověké mincování. Numismatici se domnívali, že mince byly jednotlivě vystřihovány či roztepávány, ovšem z nálezů je patrné, že mince byly vybíjeny z plechu pomocí průbojníků, což výrobu podstatně zrychlovalo. Padělatelé napodobovali mince z období 60. - 70. let 15. století, tedy z období posledních let vlády Jiřího z Poděbrad.⁷³

Obrázek č. 7: Zbytek plechu v padělatelské dílně⁷⁴

I přesto, že je Koněpruská dílna nejznámější, na našem území se nacházelo mnoho jiných padělatelských dílen. Patří mezi ně jeskyně **Babí pec na Kozárově**, kde se v roce 1936 našel měděný odpad s vyraženými kotoučky.

Další padělatelská dílna byla objevena v **Praze** na začátku 20. století při bagrování Vltavy u Žofína, padělky opět pocházely z druhé poloviny 15. století. Dále pak jeskyně **Čertova díra u Štramberka**, která sloužila padělatelům v druhé polovině 15. století. Zůstaly zde pozůstatky rozsáhlého padělatelského díla, našlo se velké množství měděných plátů s vyraženými otvory i s tavíci kelímky.

V roce 1858 byla nalezena padělatelská dílna na hradu **Kámen u Pacova**. Tehdejší majitel našel při přestavbě kleště a klešťovitý stroje k bití mincí.⁷⁵

⁷¹ INNES, B. *Falza a padělky*. 1. vyd. Praha : Knižní klub, 2006. s. 21-27.

⁷² POLSKOJ, G. *Z penězokazeckých dílen*. 1. vyd. Praha : Lidové nakladatelství, 1987. s. 23.

⁷³ HLINKA B., RADOMĚRSKÝ, P. *Peníze, poklady, padělky*. 1. vyd. Praha : Orbis, 1975. s. 176-179.

⁷⁴ *Archeologové : Na Špilberku se padělaly mince* [online]. Brno : Jiří Nováček, 2012 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.ibrno.cz/historie/49541-archeologicky-objev-na-spilberku-se-padelaly-mince.html>>.

⁷⁵ HLINKA B., RADOMĚRSKÝ, P. *Peníze, poklady, padělky*. 1. vyd. Praha : Orbis, 1975. s. 180-181.

I padělání **bankocetle**, čili prvních papírových peněz se v Čechách ujalo.⁷⁶ Marie Terezie v 18. století provedla několik zásadních změn, mezi ně patřily také novinky na měnovém poli, jednou z nich je právě i zavedení prvních papírových peněz na našem území. Aby nedocházelo k padělání bankocetlí, byly za jeho padělání udělovány tresty smrti a pokud by někdo udal padělatele, náležela mu vysoká odměna v hodnotě 10 000 zlatých.⁷⁷

Obrázek č. 8: Bankocetle⁷⁸

Další velmi důležitý mezník je rok 1919, kdy se do oběhu emitovaly nové státopvky. Jedním z důvodů vydávání těchto nových peněz, bylo to, že se do oběhu do této doby dostávaly peníze s falešnými kolky. Bankovní úřad tehdy odhadoval škodu až na 250 000 000 Kč, jednalo se o nejtěžší napadení československé měny. Do té doby se u nás takovéto velké množství padělků neobjevovalo. Samozřejmě, že tato situace u občanů vyvolala zneklidnění a nedůvěru v československé peníze. Nevinní občané byli také velmi často vyslýcháni a někteří dokonce předvoláni před soud, aniž by s výrobou falzifikátů měli něco společného.⁷⁹

Nikdo by neodhadoval, že tyto peníze budou mít tak dlouhou dobu platnosti. Až v roce 1939 se začaly stahovat z oběhu. Protektorátní ministerstvo financí pak emitovalo nové mince a bankovky. Tyto peníze platily po celou dobu německé okupace až do 1. listopadu 1945.⁸⁰

Je důležité konstatovat, že po první i druhé světové válce došlo ke zkvalitnění boje proti penězokazcům. Jedním z hlavních důvodů byla mnohem větší tisková dokonalost bankovek.⁸¹

⁷⁶ POLSKOJ, G. *Z penězokazeckých dělen*. 1. vyd. Praha : Lidové nakladatelství, 1987. s. 24.

⁷⁷ HLINKA B., RADOMĚRSKÝ, P. *Peníze, poklady, padělky*. 1. vyd. Praha : Orbis, 1975. s. 237-241.

⁷⁸ *První bankovky v českých zemích se jmenovaly bankocetle* [online]. Praha : Česká televize, 2012 [cit. 01-02-2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/181533-prvni-bankovky-v-ceskych-zemich-se-jmenovaly-bankocetle/?mobileRedirecttj.off>>.

⁷⁹ HLINKA, B. *Atentáty na peníze*. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1987. s. 35.

⁸⁰ HLINKA B., RADOMĚRSKÝ, P. *Peníze, poklady, padělky*. 1. vyd. Praha : Orbis, 1975. s. 274-275.

⁸¹ HLINKA, B. *Atentáty na peníze*. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1987. s. 316.

5 NEBEZPEČNOST PADĚLKŮ A POMŮCKY K JEJICH ODHALENÍ

Než se dostaneme k samotné klasifikaci padělků, měli bychom si ujasnit, kdo jsou vlastně padělatelé:

1. Velcí **bossov**, kteří spolupracují s mafií, díky které zavádějí padělky do oběhu. Padělky jsou vyráběny v dobře vybavených tiskárnách a jsou to především bankovky států, které jsou přijímány ve většině zemí světa.
2. Padělatelé, kteří mají také **slušně vybavené zázemí** pro výrobu padělků a často mají **i velmi dobré odborné znalosti**, ovšem zpravidla uvedou do oběhu pouze pár kusů či desítek kusů padělaných peněz a později jsou dopadeni, především proto, že nemají širokou základnu rozšiřovatelů.
3. **Amatéri**, kteří nemají žádné znalosti ani dovednosti v oblasti padělání, pomocí počítačových programů se snaží vyrobit padělek a poté ho udat. Zařadit sem můžeme také amatéry, kteří se pomocí tužky a barviček snaží vyrobit padělek, ovšem jejich díla bývají často dosti nezdařilá a uspějí s nimi jen výjimečně.⁸²

5.1 Klasifikace padělků

V současné době není možné vyrobit padělek, který by nebyl rozpoznatelný od peněz pravých. Jediný možný způsob výroby nerozpoznatelného padělků je, vytisknout ho v legální tiskárně peněz.⁸³

Padělky peněz můžeme klasifikovat jako:

1. **Velmi nebezpečný padělek** - jedná se o padělek, který je vytvořen odborníkem a za stejné tiskové techniky. Je vyroben ze stejného materiálu a většina ochranných prvků je dobře napodobena. Takový padělek se dá poznat pouze pod lupou. V oběhu se však vyskytují pouze velmi málo, ve většině případů se penězokazům podaří zhotovit padělky níže uvedené.⁸⁴
2. **Nebezpečný padělek** - tento padělek se dá rozpoznat i bez použití lupy.⁸⁵ Při výrobě se nepoužívají stejné techniky výroby, ale padělatelé se snaží napodobit většinu ochranných prvků, takže se může stát, že může do oběhu takový padělek uniknout.⁸⁶

⁸² PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. s. 12.

⁸³ PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. s. 58-59.

⁸⁴ HLINKA, B. *Atentáty na peníze*. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1987. s. 135.

⁸⁵ HLINKA, B. *Atentáty na peníze*. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1987. s. 135.

⁸⁶ PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. s. 58.

3. **Zdařilý padělek** - při tisku tohoto padělku jsou využívány jiné techniky než u tisku originálních peněz. Většinou jsou tisknuty na laserových nebo inkoustových tiskárnách. Řada ochranných prvků je vynechána nebo nedokonale napodobena.⁸⁷
4. **Méně zdařilý padělek** - v tomto případě, platí v podstatě to samé jako u zdařilého padělku, ale provedení je o něco horší. Padělek je snadno rozpoznatelný, ovšem je-li příjemce peněz laxní nebo je-li předáván např. při nedostatku světla, může být uveden do oběhu.⁸⁸
5. **Neumělý padělek** - takový padělek je snadno rozpoznatelný, protože se většinou jedná o různé neumělé a amatérské kresby.⁸⁹

5.2 Pomůcky k odhalení padělků

Běžný občan může při odhalování padělků peněz využít mobilní aplikaci **České peníze**, která je ke stažení na webových stránkách České národní banky. Pomocí této aplikace si může detailně prohlížet české bankovky, mince, jejich ochranné prvky, bankovku může podsvítit a zobrazit pod UV světlem.⁹⁰

Pokud však občan nemá tuto aplikaci nainstalovanou, měl by s podezřelou bankovkou manipulovat takto:

1. Měl by **vzít bankovku do ruky**, jak již bylo výše uvedeno, papír ze kterého je bankovka vyrobena, je specifický na omak. Na lící straně je hlubotisk, který způsobuje to, že bankovka není v tomto místě hladká.
2. Měl by **zkontrolovat bankovku proti světlu**, díky tomu může zkontrolovat ochranné prvky – vodoznak, soutisková značka a ochranný proužek s mikrotextem.
3. Měl by **bankovky sklopit** a přesvědčit se, že je na rameni portréту skrytý obrazec.⁹¹

Pro účely odborníků slouží zvětšovací lupa, UV záření, infračervené záření a zkušební tužka.

⁸⁷ HLINKA, B. *Atentáty na peníze*. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1987. s. 135.

⁸⁸ PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. s. 58.

⁸⁹ HLINKA, B. *Atentáty na peníze*. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1987. s. 135.

⁹⁰ *Mobilní aplikace České peníze* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/platidla/aplikace_ceske_penize.html>.

⁹¹ *Padělané a pozměněné bankovky a mince zadržené na území České republiky v roce 2012* [online]. Praha : ČNB, 2013 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/lizal_20130226_tk_padelky.pdf>.

Zvětšovací lupa používaná na rozpoznávání ochranných prvků na bankovkách není příliš rozměrná (nejde o lupu na čtení), ale naopak je malá. U běžné lupy je plošné zvětšení malé, zatímco pro účely rozpoznávání peněz je nutné zvětšení asi 6-10 krát. V současné době je možné zakoupit mnoho druhů těchto zvětšovacích lup. Mohou být s osvětlením, skládací, stolní atd. Platí však, že na rozpoznávání peněz není zapotřebí lupy drahé či nějakým způsobem speciální. U lup s vlastním osvětlením je hlavní nevýhodou to, že není možné měnit směr osvětlení (tedy lampičku na lupě) a také skutečnost, že baterie může v lampě dojít právě tehdy, když ji nutně potřebujeme. Stejně nevýhody má i lupa stolní. Pro pozorování je tedy nejvhodnější malá lupa, se kterou můžeme pozorovat bankovky v různých úhlech. Při pozorování je nejvhodnější bankovku uchopit do levé ruky, lupu do pravé a přitisknout obě zápěstí k sobě – vyhneme se třesu ruky. Samozřejmě, že výběr lupy je individuální záležitostí. I sklíčka na lupě mohou být vyrobena z různých materiálů, tedy skleněná nebo polymerová.

Ultrafialové záření není zaměřené pouze na luminiscenční ochranné potisky a papírová vlákna, ale i na ceninový papír, který se pod tímto světlem chová neutrálně, zatímco běžný papír ve většině případů pod UV světlem září. I nabídka UV přístrojů je poměrně široká. Volit můžeme mezi bateriový a síťovým zdrojem. Bateriový zdroj je mobilní a síťový je vázaný na elektrické zdroje. Při manipulaci s tímto přístrojem bychom se měli vyvarovat přímému pohledu do zdroje.

Infračervené záření je poměrně nákladnou záležitostí. Cena za aparaturu se pohybuje kolem 60 až 70 tisíc korun a na trhu jsou pouze unikátní aparatury značky MEKA.⁹² Ceninové barvy, které je možno pod infračerveným světlem vidět, vyrábí pouze renomované firmy a prodávají je jen prověřeným ceninovým tiskárnám.⁹³

Poslední pomůckou k odhalování padělků je **zkušební tužka**. Vzhledem připomíná klasickou lihovou fixu, ovšem její funkce je naprosto odlišná. Tužka se používá tak, že se na bankovce udělá malá čára, která u pravé bankovky po malé chvíli zmizí, u padělané bankovky zůstane. Většinu padělků se pomocí této metody podaří odhalit, ale může se stát, že papír, ze kterého je padělek vyroben, může být chemicky shodný s papírem ceninovým.⁹⁴

⁹² PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. s. 51-54.

⁹³ PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. s. 39.

⁹⁴ PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. s. 54.

6 ZNALOSTI OBČANŮ V OBLASTI PADĚLÁNÍ PENĚŽ

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na realizované dotazníkové šetření. Hlavním cílem je na základě tohoto šetření zjistit, jaké má česká veřejnost povědomí o padělání peněz a ochranných prvcích na bankovkách.

Před samotným dotazováním bylo stanoveno několik hypotéz, které se na základě odpovědí respondentů vyvrátily nebo potvrdily:

1. Když běžný občan zjistí, že má v peněžence padělek bankovky, neví, co s ním má dělat.
2. Běžní občané nekontrolují peníze a neznají ochranné prvky na bankovkách.
3. Lidé nemají příliš velké povědomí o padělání bankovek a mincí.
4. Lidé věří, že peníze, které přijímají v bankách, na poště a jiných finančních institucích jsou 100% pravé.
5. Lidí si myslí, že k padělání peněz již nebude docházet.

K vyplňování dotazníků byla využita webová stránka **www.vyplnto.cz**. Tato webová stránka umožňuje korporacím, malým firmám, středním firmám, školám a studentům realizovat internetové průzkumy. Zadavatel si může vybrat ze čtyř variant nabízených služeb, tedy free služba, měsíční licence student, měsíční licence premium a roční licence komplet. Pro účely této práce byla vybrána varianta free služby. Dotazníky lze zadávat nejen v češtině, ale také ve slovenštině, angličtině, němčině, španělštině, ruštině, čínštině, vietnamštině, maďarštině, polštině, bulharštině, litevštině, korejštině a japonštině.⁹⁵

6.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

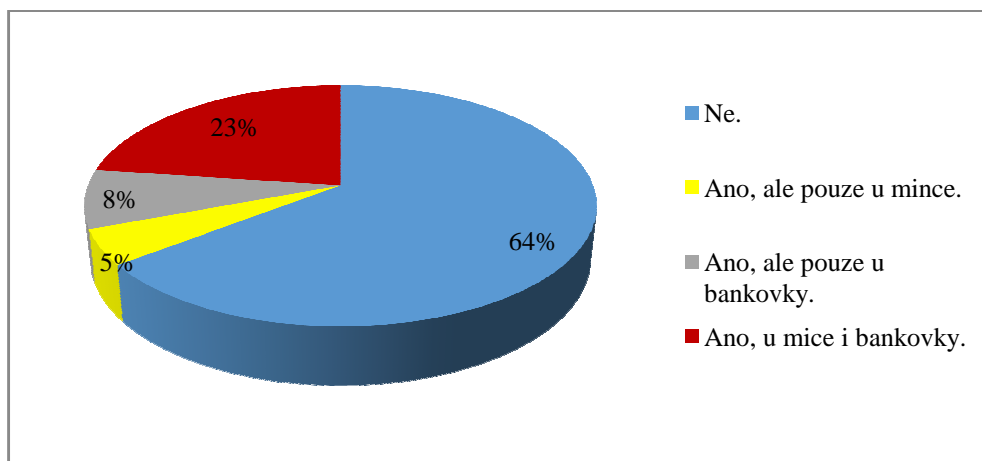
Dotazník byl vytvořen 19. února 2015 a doba pro vyplňování byla nastavena na necelý měsíc, tedy do 15. března 2015. Za celou dobu se podařilo nashromáždit 127 odpovědí. Celková návratnost dotazníku byla 65,6 % (blíže viz kapitola 1).

Pro respondenty bylo připraveno 16 otázek, z toho 3 otázky byly identifikačního charakteru. Otázky byly vybrány a formulovány tak, aby odpovědi umožnily potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy.

⁹⁵ *Řešení pro Váš online průzkum* [online]. Praha : Marek Demčák, 2015 [cit. 2015-03-10]. Dostupné z WWW: <<https://www.vyplnto.cz/>>.

První otázka se týkala toho, zda se někdy respondentům stalo, že si nebyli úplně jistí pravostí peněz v peněžence. Respondenti měli na výběr ze čtyř odpovědí. Většina dotazovaných, tedy 83 respondentů odpovědělo, že se jim nikdy nestalo, že by si nebyli úplně jistí pravostí peněz v peněžence, což je 64 % ze všech dotázaných. Dále 23 % respondentů odpovědělo, že si pravostí nebyli jistí u mince i bankovky, tedy celkem 29 osob. Pouze pravostí bankovky v peněžence si nebylo jistých 8 % dotázaných, tedy 10 osob. Zbylí dotázaní si nebyli jistí pouze pravostí mince. Tato odpověď byla v průzkumu zodpovězena šestkrát, tedy představovala celkem 5 %.

Graf č. 1: Stalo se Vám někdy, že jste si nebyli úplně jistí pravostí peněz v peněžence?⁹⁶

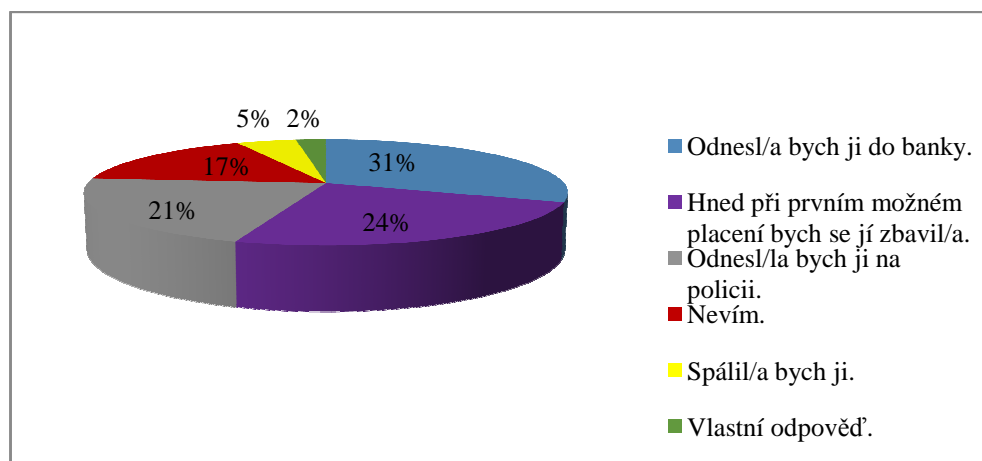

Velice zajímavé výsledky přinesla druhá otázka. Tedy, co byste udělal/a kdybyste zjistil/a, že držíte v ruce padělek bankovky? Respondenti měli na výběr z pěti odpovědí, pokud by jim ani jedna připravená odpověď nevyhovovala, měli možnost napsat odpověď vlastní. Celkem 39 osob odpovědělo, že v případě, že by zjistili, že drží v ruce padělek bankovky, by bankovku odnesli do banky. Tuto možnost si vybralo celkem 31 % dotázaných. Druhá nejčastěji vybraná možnost respondentů byla ta, že by se jí snažili hned při prvním možném placení zbavit. Tuto možnost vybralo celkem 29 osob, tedy 24 %. Dále následovala odpověď, že by bankovku odnesli na policii, tuto možnost si vybralo celkem 27 dotázaných, tedy 21 %. Poměrně velký počet respondentů, tedy 21 osob, si vybralo možnost – nevím. Tato odpověď představovala celkem 17 % ze všech získaných odpovědí. 5 % respondentů by při zjištění, že je bankovka padělaná, bankovku spálili, celkem takto odpovědělo 6 osob. Možnost vepsání vlastní odpovědi, si zvolili pouze 3 osoby. První osoba odpověděla, že by

⁹⁶ Vlastní zpracování.

bankovku odnesla na policii nebo do banky. Zbylé dvě odpovědi byly velmi zajímavé. Jeden respondent by si bankovku ponechal jako suvenýr. A druhý respondent odpověděl takto: „Záleželo by na tom, jak by padělek vypadal a jaká by byla hodnota bankovky. Pokud by hodně poutal pozornost - odnesla bych jej do banky, pokud by byl téměř jako originál a bankovka by byla větší hodnoty - zkusila bych se jí při prvním placení zbavit.“

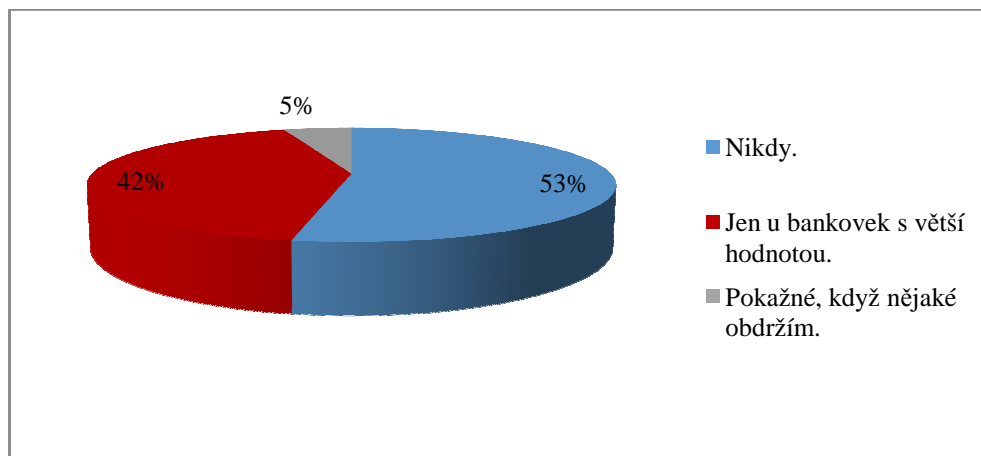
Graf č. 2: Co byste udělal/a kdybyste zjistil/a, že držíte v ruce padělek bankovky?⁹⁷

Třetí otázka byla pro tuto práci velmi důležitá. Týkala se toho, jak často lidé kontrolují pravost peněz. Celkem 67 dotazovaných na tuto otázku odpovědělo, že peníze nikdy nekontrolují, to představovalo celkem 53 % všech odpovědí. 42 % dotázaných, tedy celkem 54 osob, kontroluje pouze bankovky, které mají větší hodnotu. Poslední možnou odpovědí, kterou si mohli respondenti vybrat, byla možnost, že bankovky kontrolují pokaždé, když nějaké obdrží. Tuto odpověď si vybralo malé množství dotázaných, tedy pouze 6 osob, což činilo v celkovém vyhodnocení 5 % respondentů.

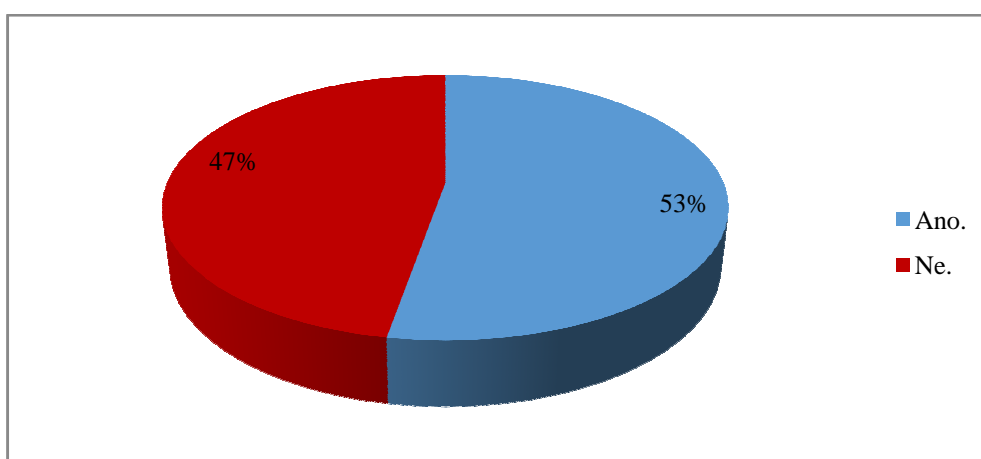
⁹⁷ Vlastní zpracování.

Graf č. 3: Jak často kontrolujete pravost peněz?⁹⁸

Čtvrtá otázka byla zaměřená na zjištění toho, zda se respondenti učili o ochranných prvcích na bankovkách, ať už ve škole, v práci atd. Výsledky byly velmi vyrovnané a můžeme konstatovat, že vzdělanost dotazovaných v problematice znalosti ochranných prvků, nebyla příliš velká, protože na tuto otázku odpovídalo pouze 53 % dotázaných kladně, tedy, že se o ochranných prvcích učili ve škole, v práci atd. Celkem tak tedy odpovědělo 67 osob. Na druhou možnou variantu, kterou měli respondenti k dispozici, tedy, že se o ochranných prvcích neučili, odpovědělo celkem 47 %, tedy 60 osob.

Graf č. 4: Učil/a jste se o ochranných prvcích na bankovkách (ve škole, v práci...)?⁹⁹

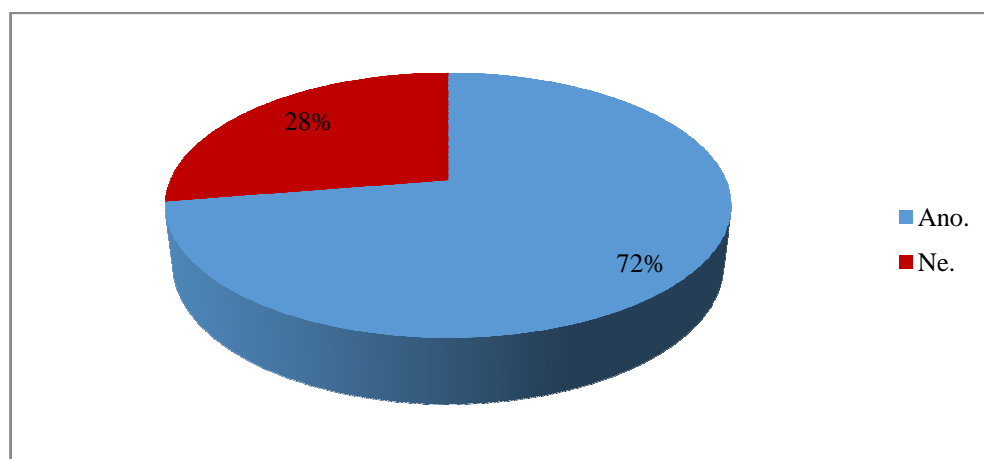
Logicky navazovala otázka číslo pět, zda by podle názorů respondentů měla být tato problematika zařazena do školních osnov? I zde měli dotazovaní na výběr ze dvou

⁹⁸ Vlastní zpracování.

⁹⁹ Vlastní zpracování.

odpovědí. U této otázky byly odpovědi respondentů dosti jednoznačné, protože téměř 3/4 respondentů si myslí, že by tato problematika měla být zařazena do školních osnov. Kladně odpovědělo celkem 92 osob, což v procentuálním vyjádření představuje 72 % ze všech dotázaných osob. Zbýlých 35 osob, myslí, že by tato problematika neměla být zařazována do školních osnov, což je v celkovém součtu 28 % ze všech dotazovaných.

Graf č. 5: Měla by být tato problematika zařazena do školních osnov?¹⁰⁰

Opravdu velmi různorodé odpovědi byly zaznamenány u otázky číslo šest. Otázka zněla takto: „Znáte nějaké ochranné prvky na bankovkách?“ 35 osob, tedy 28 % respondentů odpovědělo, že neznají žádné ochranné prvky na bankovkách. Zbýlých 92 dotazovaných, tedy 72 % se snažilo na otázku odpovědět. Je však nutné konstatovat, že ne všechny odpovědi byly správné. Pouze jediný dotazovaný dokázal vyjmenovat všechny ochranné prvky správně, tedy přesně tak, jak se opravdu nazývají. Ostatní dotazovaní psali některé názvy ochranných prvků opravdu velmi nepřesně, či se je snažili určitým způsobem popsat. Tyto odpovědi zněly např. takto: „hlavy na bílé ploše papíru; čísla; sklopený efekt; nápis, který proti světlu vytvoří nápis ČR; označení bankovek; průsvitové části atd.“ Pro přehlednější orientaci jsou všechny správné odpovědi sesumírovány v níže uvedené tabulce. Mezi nejfrekventovanější odpověď patřil vodoznak/vodotisk, dále ochranný okénkový proužek, mikrotext, ochranná vlákna, velmi těsné výsledky byly zaznamenány u odpovědí soutisková značka, proměnlivá barva, skrytý obrazec a na posledním místě se umístila odpověď iridiscentní pruh. Celkem bylo tedy nashromážděno 189 správných odpovědí od všech 127 respondentů.

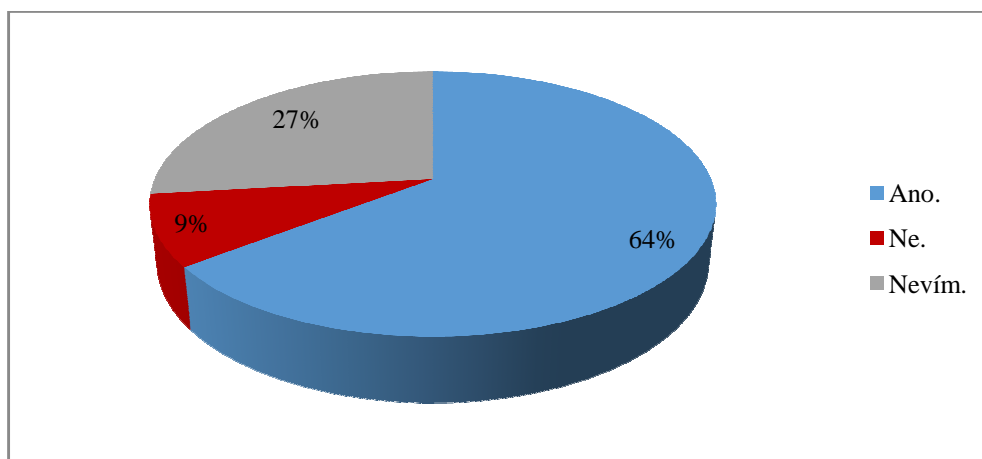
¹⁰⁰ Vlastní zpracování.

Tabulka č. 1: Znáte nějaké ochranné prvky na bankovkách?¹⁰¹

Ochranný prvek	Počet odpovědí	% vyjádření
Vodoznak/vodotisk	64	33,9 %
Ochranný okénkový proužek	37	19,6%
Mikrotext	27	14,3%
Ochranná vlákna	22	11,6 %
Soutisková značka	12	6,3%
Proměnlivá barva	11	5,8 %
Skrytý obrazec	10	5,3 %
Iridiscentní pruh	6	3,2 %
Celkem	189	100 %

Následovala otázka číslo sedm, zda si respondenti myslí, že osm ochranných prvků na českých bankovkách je dostačující. Na výběr měli respondenti ze tří odpovědí. Více než polovina dotazovaných, tedy 64 %, což je v celkovém součtu 82 osob si myslí, že osm ochranných prvků na českých bankovkách je dostačující. 27 %, čili 34 dotazovaných neví, zda je tento počet ochranných prvků dostačující a pouze 11 dotazovaných (tj. 9 %) si myslí, že je tento počet ochranných prvků nedostačující.

Graf č. 6: České bankovky mají 8 ochranných prvků. Myslíte, že je to dostačující?¹⁰²

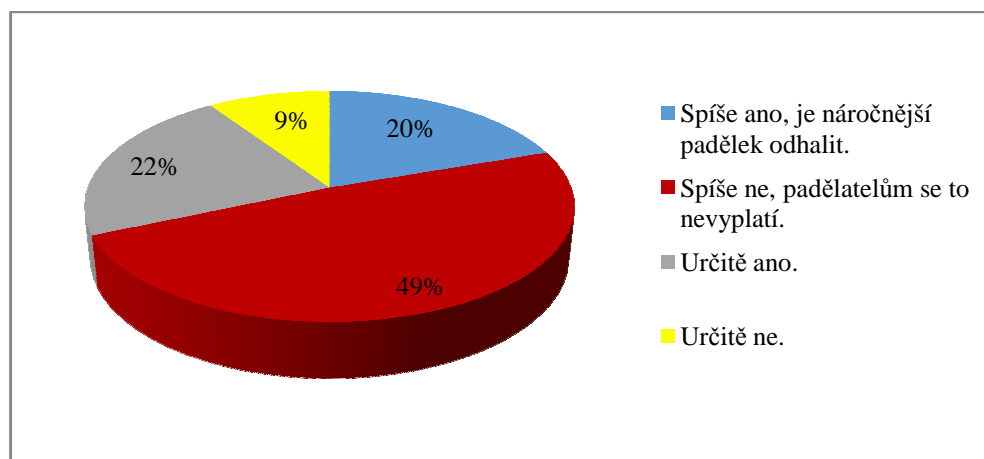
Osmá otázka se týkala padělání mincí konkrétně, zda si respondenti myslí, že dochází i k padělání mincí. Na výběr měli ze čtyř odpovědí. Téměř polovina všech dotazovaných, si myslí, že k padělání mincí spíše nedochází, z důvodu toho, že se to padělatelům příliš nevyplatí. Tuto možnost si tedy vybralo celkem 62 osob,

¹⁰¹ Vlastní zpracování.

¹⁰² Vlastní zpracování.

v procentuelním vyjádření 49 %. Dalších 22 % dotazovaných (tj. 28 osob) odpovědělo na tuto otázku tak, že si myslí, že k padělání mincí určitě dochází. Třetí nejčastěji vybíraná odpověď u respondentů byla ta, že k padělání mincí spíše dochází, protože je náročnější padělek odhalit. Takto odpovědělo 25 respondentů, tedy celkem 20 %. Na poslední pozici se umístila odpověď, kdy si respondenti myslí, že k padělání mincí určitě nedochází. Celkem si tuto odpověď vybralo 12 respondentů, což činí 9 %.

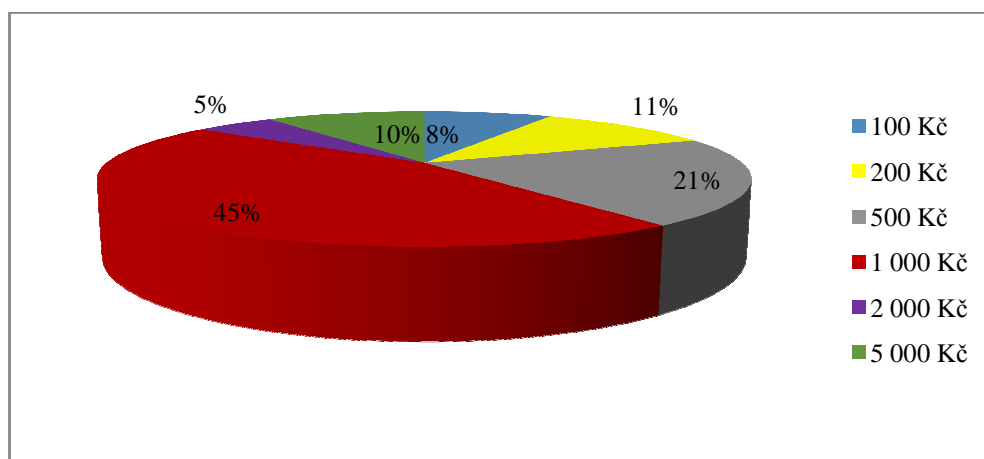
Graf č. 7: Myslíte si, že dochází i k padělání mincí?¹⁰³

Na základě otázky číslo devět: „Jaká česká bankovka se podle Vás padělá nejčastěji?“ Byly zjištěny tyto výsledky, celkem 66 % respondentů odpovědělo správně, tedy 45 % dotázaných (tj. 58 osob) odpovědělo, že podle jejich názoru se nejčastěji padělá tisícikorunová bankovka a podle 21 % respondentů (tj. 27 osob) je nejčastěji padělaná bankovka pětisetkorunové hodnoty. Dále následovaly poměrně vyrovnané hodnoty. Dvoustakorunová bankovka patří mezi nejčastěji padělané bankovky podle 11 % respondentů (tj. 14 osob). 10 % (tj. 12 osob) respondentů odpovědělo, že se podle nich nejčastěji padělá pětitisícikorunová bankovka. Dále následovala stokorunová bankovka, celkem tak odpovědělo 8 % dotázaných (tj. 10 osob). Nejméně padělaná bankovka je podle názorů respondentů dvoutisícikorunová bankovka, odpovědělo tak pouze 5 %, tedy 6 osob.

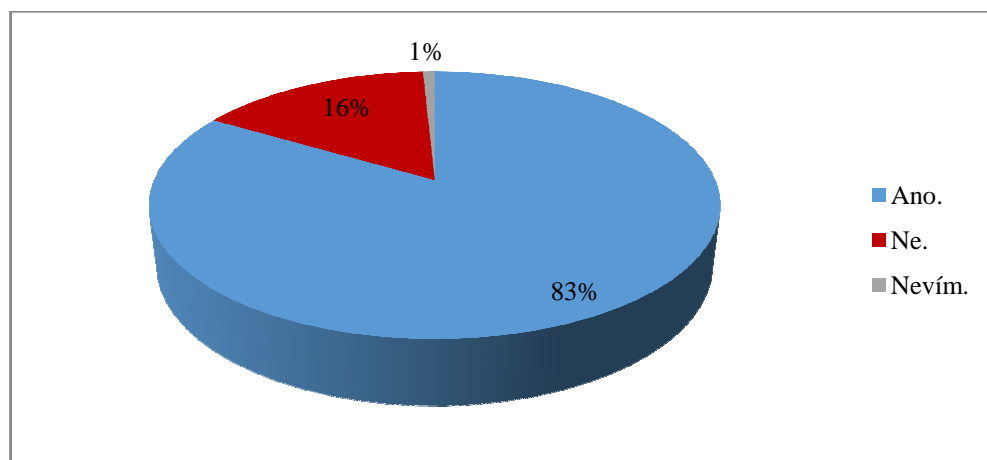
¹⁰³ Vlastní zpracování.

Graf č. 8: Jaká česká bankovka se podle Vás padělá nejčastěji?¹⁰⁴

Otázky číslo deset a jedenáct byly zaměřené na finanční instituce. Konkrétně otázka číslo deset zjišťovala, zda respondenti věří, že peníze, které přijímají v bankách, na poště a v jiných finančních institucích jsou 100 % pravé? Zde většina respondentů odpověděla velmi podobně, tedy, že věří, že peníze, které přijímají ve finančních institucích, jsou 100 % pravé. Odpovědělo, tak celkem 106 respondentů, což je v procentuelním vyjádření 83 %. Druhou nejčastěji vybranou variantou byla odpověď, že nevěří, že peníze, které přijímají ve finančních institucích, jsou pravé. Tuto variantu vybralo celkem 16 % respondentů, tedy 20 osob. A pouze jediný respondent vybral možnost, že neví, zda jsou peníze, které přijímá ve finančních institucích pravé.

Graf č. 9: Když přijímáte peníze v bankách, na poště a v jiných finančních institucích, věříte, že jsou 100 % pravé?¹⁰⁵

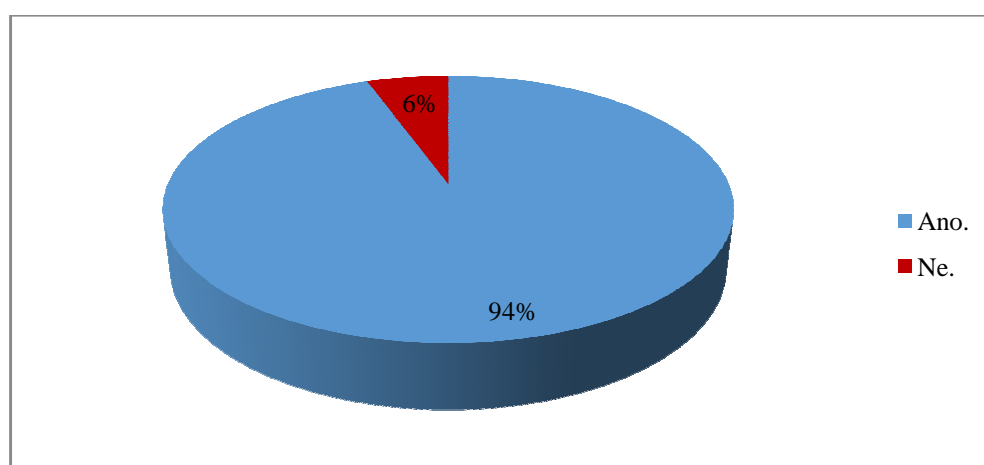

¹⁰⁴ Vlastní zpracování.

¹⁰⁵ Vlastní zpracování.

Jak již bylo výše zmíněno, i otázka číslo jedenáct se zaměřovala na finanční instituce. Zněla takto: „Měly by být osoby, které pracují s finančními prostředky školeny na rozpoznávání padělků peněz?“ I zde byly odpovědi prakticky jednoznačné. Celkem 120 dotazovaných (tj. 94 %) odpovědělo, že by osoby, které pracují s finančními prostředky, měly být školeny na rozpoznávání padělků peněz. Zbýlých 7 respondentů (tj. 6 %) mělo názor opačný, tedy, že osoby, které pracují s finančními prostředky, nemusí být školy na rozpoznání padělků peněz.

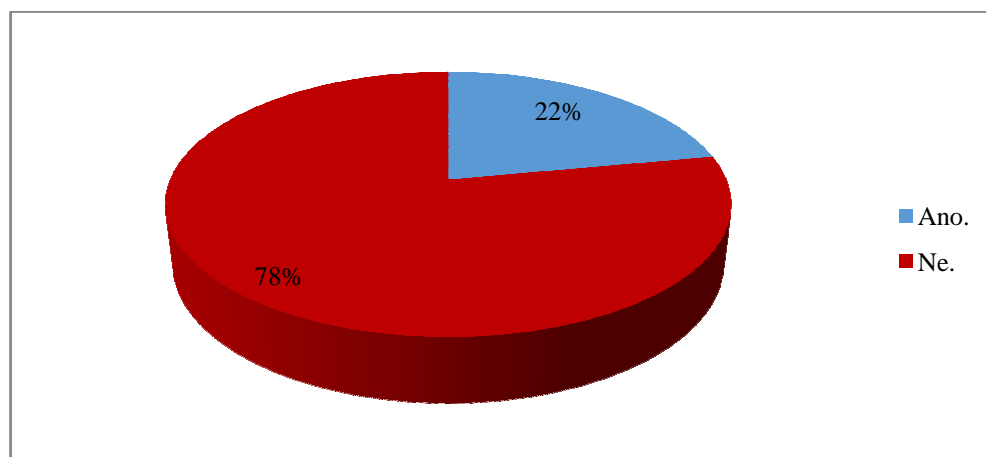
Graf č. 10: Měly by být osoby, které pracují s finančními prostředky školeny na rozpoznávání padělků peněz?¹⁰⁶

Peníze nejsou jediným druhem ceniny, kterou se padělatelé snaží napodobit. Vzhledem k nedávné kauze, která se týkala padělání dálničních známek, byla respondentům položena otázka, zda se někdy setkali s padělkem jiné ceniny např. dálniční známky, stravenky, kolku atd. U této otázky byly zaznamenány velmi zajímavé výsledky, i když většina dotázaných odpověděla, že se s padělkem jiné ceniny nesetkali, odpovědělo tak 78 % dotázaných, tedy 99 osob. Stále však poměrně velké procento respondentů, tedy 22 % (tj. 28 osob) odpovědělo, že se s určitým druhem padělané ceniny setkali.

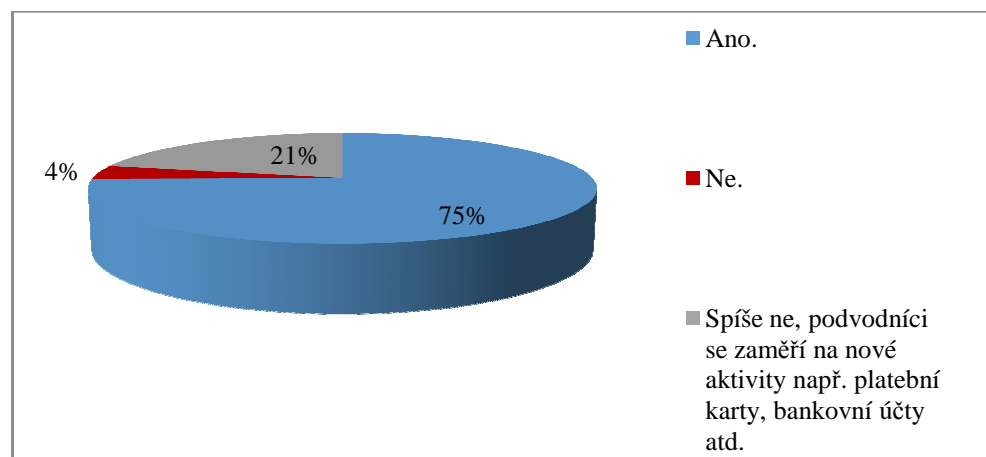
¹⁰⁶ Vlastní zpracování.

Graf č. 11: Setkal/a jste se někdy s padělkem jiné ceniny (dálniční známky, stravenky, kolky...)?¹⁰⁷

Poslední otázka před závěrečnými identifikačními otázkami byla otázka, zda si respondenti myslí, že k padělání peněz vždy docházelo a bude docházet. Tato otázka byla velmi důležitá, ať již vzhledem ke stanovené hypotéze, tak i k celému významu této práce. Respondenti měli na výběr ze tří odpovědí. Odpověď ano, si vybralo 75 % respondentů, tedy 3/4 ze všech dotázaných, což je celkem 95 osob. Odpověď, že k padělání peněz docházet spíše nebude, z toho důvodu, že se podvodníci zaměří na nové aktivity, jako např. platební karty, bankovní účty atd., si vybralo celkem 21 % respondentů (tj. 27 osob). Pouze 4 % dotázaných (tj. 5 osob) na tuto otázku odpověděla ne, tedy si myslí, že k padělání peněz již nebude docházet.

Graf č. 12: Myslíte si, že k padělání peněz vždy docházelo a bude docházet?¹⁰⁸

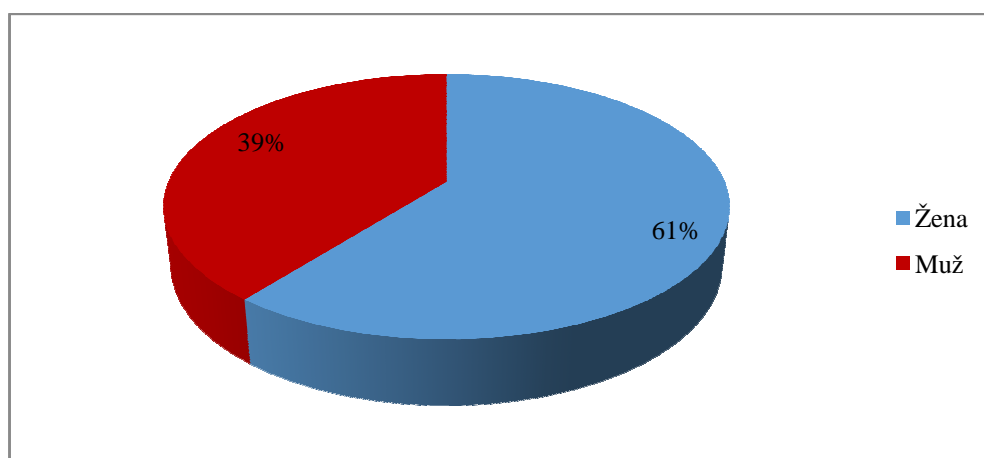
¹⁰⁷ Vlastní zpracování.

¹⁰⁸ Vlastní zpracování.

K základní segmentaci respondentů sloužily 3 identifikační otázky, umístěné na konci dotazníku. Bylo nutné zjistit několik základních informací o respondentech, tedy jakého jsou pohlaví, věku a ekonomického statusu.

Můžeme konstatovat, že se dotazník vyplňovaly více ženy, bylo jich celkem 77, což je 61 %. Mužů bylo v porovnání se ženami méně, celkem 50, v procentuelním vyjádření celkem 39 % mužů.

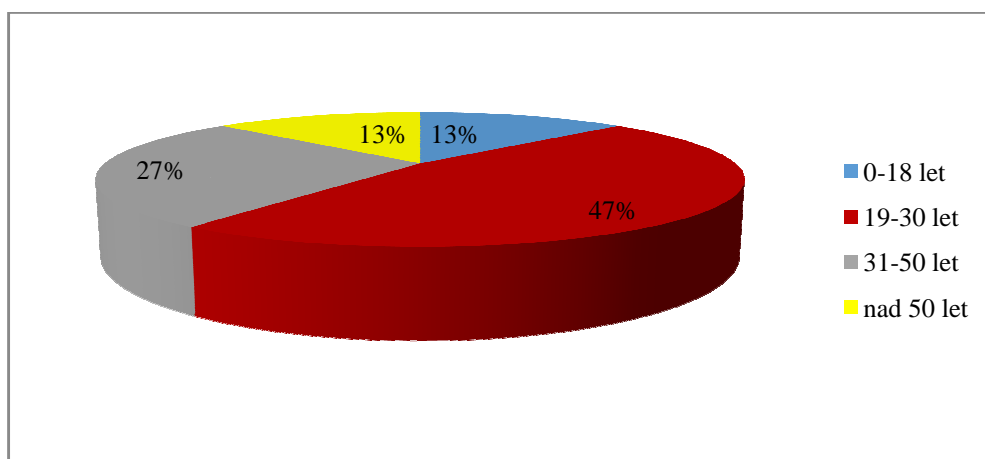
Graf č. 13: Pohlaví¹⁰⁹

Dotazování se zúčastnily především osoby v produktivním věku. Osob nad 50 let bylo pouze 13 %, v číselném vyjádření bylo dotazovaných v této kategorii celkem 16, důvodem takto nízké účasti může být fakt, že starší osoby nemají velký přístup k moderním technologiím. I kategorie 0-18 let nebyla příliš čteně zastoupena, i zde bylo zaznamenáno pouze 16 odpovědí. Nicméně, jak již bylo výše uvedeno, pozitivní v tomto smyslu může být to, že se průzkumu zúčastnilo velké množství lidí v produktivním věku, kteří jsou s největší pravděpodobností ve styku s penězi nejčastěji. Tato kategorie byla zastoupena věkovou kategorií od 19-31 let a 31-50 let. Největší počet odpovědí byl zaznamenán v první zmíněné kategorii, celkem odpovědělo 60 osob, tedy 47 %. Druhou nejčtenější skupinou byla skupina 31-50 let, kdy odpovědělo celkem 35 osob, tedy v procentuelním vyjádření 27 %.

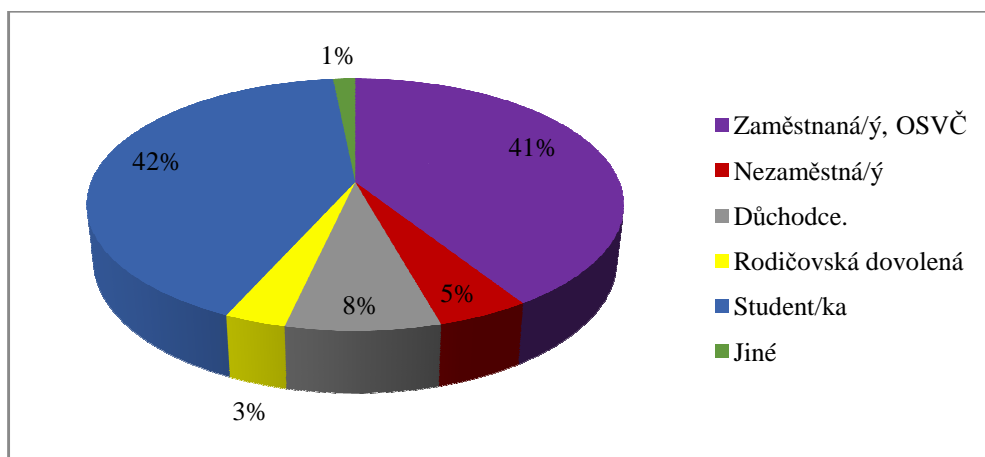
¹⁰⁹ Vlastní zpracování.

Graf č. 14: Věk¹¹⁰

Zajímavou kategorií byl ekonomický status respondentů. Respondenti měli na výběr z 5 možných odpovědí, pokud by jim ani jedna možnost nevyhovovala, mohli odpověď jinak. Nejvíce dotazovaných mělo ekonomický statusu „student/ka“, celkem 53 osob (tj. 42 %). Druhou nejčetnější skupinou byli „zaměstnaní a OSVČ“, celkem 52 osob (tj. 41 %). Dále následovala odpověď „důchodce“, celkem 10 osob (tj. 8 %). Ekonomický status „nezaměstnaný“ uvedlo 6 osob, tedy 5 % respondentů. Rodičovskou dovolenou si vybrali 4 respondenti (tj. 3 %). Možnost výběru vlastní odpovědi si zvolili pouze dva respondenti (tj. 1 %). Jeden respondent uvedl, že je pracující student a druhá poměrně zajímavá odpověď byla, že ekonomický status respondenta je bitcoin rentiér.

Graf č. 15: Ekonomický status¹¹¹

¹¹⁰ Vlastní zpracování.

¹¹¹ Vlastní zpracování.

6.2 Zhodnocení hypotéz

6.2.1 Hypotéza č. 1

Hypotéza: Když běžný občan zjistí, že má v peněžence padělek bankovky, neví, co s ním má dělat.

Zhodnocení: V dotazníkovém šetření byly na tuto hypotézu zaměřeny dvě otázky, otázka číslo jedna a otázka číslo dvě. Na otázku číslo jedna: „Stalo se Vám někdy, že jste si nebyli úplně jistí pravostí peněz v peněžence?“, odpovědělo celkem 29 osob (tj. 23 %), že si nebyli jistí pravostí mince i bankovky. 10 osob (tj. 8 %) odpovědělo, že si nebyli jistí pravostí bankovky. Což znamená, že celkem 31 % dotazovaných tuto situaci již zažilo. Druhá otázka zjišťovala, zda se respondent umí v této situaci zachovat správně, tedy zněla takto: „Co byste uděl/a, kdybyste zjistil/a, že držíte v ruce padělek bankovky?“. Správně by se v této situaci měl občan zachovat tak, že bankovku odnese na nejbližší policejní stanici, do komerční banky, popřípadě do ČNB. Celkem 31 % dotazovaných by bankovku odneslo do banky, přičemž zde nebylo konkretizováno, zda do komerční či národní. 21 % respondentů odpovědělo, že by bankovku odnesli na policii. A jedna osoba (tj. 1 %) odpověděla, že by bankovku odnesla na policii nebo do banky. Tedy více než polovina dotazovaných (tj. 53 %) odpověděla na tuto otázku správně. Můžeme tedy konstatovat, že tato hypotéza, i když velmi těsně, **nebyla potvrzena**, protože většina dotázaných by se v této situaci zachovala správně. Stále však celkem velké procento lidí, celkem 47 % dotazovaných, by se v této situaci nezachovalo správně. Bankovky by se snažili ihned při prvním možném placení zbavit, neví, jak by se takové situaci zachovali, bankovku by spálili, popřípadě by si bankovku nechali jako suvenýr.

6.2.2 Hypotéza č. 2

Hypotéza: Běžní občané nekontrolují peníze a neznají ochranné prvky na bankovkách.

Zhodnocení: I u otázky číslo tři byly zjištěny velmi vyrovnané výsledky, protože 53 % respondentů odpovědělo, že peníze nikdy nekontrolují. Zbylí respondenti kontrolují peníze pokaždé, když je obdrží (tj. 5 %) nebo kontrolují pouze bankovky s vyšší hodnotou (tj. 42 %), z toho vyplývá, že 47 % respondentů peníze nedostatečně kontroluje. Samozřejmě, že se nepředpokládá, že by u sebe běžní občané nosili lupu, pomocí níž by bankovky kontrolovali, ovšem v případě, že si nejsou jistí kvalitou ceninového papíru, by měli být schopni ochranné prvky na bankovce zkontrolovat.

Co se týče znalostí občanů v problematice ochranných prvků na bankovkách, u otázky číslo čtyři bylo zjištěno, že vzdělanost dotázaných v této problematice není příliš vysoká. A otázka číslo šest toto zjištění potvrdila. Tedy 28 % respondentů rovnou odpovědělo, že neznají žádné ochranné prvky na bankovkách. A zbylých 72 % respondentů odpovědělo, že ochranné prvky znají, když je však měli vypsát, bylo nashromážděno pouze 189 správných odpovědí od všech 127 respondentů, což je v přepočtu 1,5 správné odpovědi na jednoho respondenta. Lze konstatovat, že znalosti občanů jsou v této problematice nedostačující. A šance, že by občan s takto nízkými znalostmi padělek bankovky odhalil, je opravdu malá. Hypotézu tedy můžeme na základě zjištěných výsledků **potvrdit**.

6.2.3 Hypotéza č. 3

Hypotéza: Lidé nemají příliš velké povědomí o padělání bankovek a mincí.

Zhodnocení: K vyvrácení či potvrzení této sloužily v dotazníkovém šetření dvě otázky, otázka číslo osm a devět. Otázka číslo osm se týkala toho, zda si respondenti myslí, že dochází i k padělání mincí. 49 % respondentů si myslí, že k padělání mincí spíše nedochází, protože se to padělatelům nevyplatí. 9 % respondentů odpovědělo, že k padělání mincí určitě nedochází. Z toho vyplývá, že celkem 58 % dotázaných odpovědělo na tuto otázku špatně. Samozřejmě, že mince nejsou padělány v takové míře jako bankovky, ale i s nimi se můžeme v oběhu setkat. Zbylých 42 % respondentů odpovědělo správně, tedy že k padělání mincí dochází. 22 % dotazovaných si myslí, že k padělání mincí určitě dochází a 20 % respondentů si myslí, že k padělání mincí spíše dochází z toho důvodu, že je náročnější padělek mince odhalit.

Otázka číslo devět, zjišťovala, zda respondenti ví, jaká česká bankovka je nejčastěji padělaná, tedy které bankovce by měli při přijímání věnovat největší pozornost. Mezi nejčastěji padělané české bankovky patří bankovky v nominálních hodnotách 500 Kč a 1 000 Kč. Zjištěny byly v tomto ohledu spíše pozitivní výsledky, protože 46 % respondentů odpovědělo, že nejčastěji padělanou bankovkou je bankovka tisícikorunová. A dále 21 % respondentů, že nejčastěji padělaná bankovka je bankovka pětisetkorunová. Z toho vyplývá, že celkem 67 % respondentů odpovědělo správně. V loňském roce došlo také k nárůstu zadržovaných bankovek v hodnotách 200 Kč a 100 Kč, tyto bankovky uvedlo celkem 18 % respondentů. Hypotézu můžeme na základě tohoto a předešlého zjištění **vyvrátit**, protože povědomí občanů v této problematice není tak špatné.

6.2.4 Hypotéza č. 4

Hypotéza: Lidé věří, že peníze, které přijímají v bankách, na poště a jiných finančních institucích jsou 100 % pravé.

Zhodnocení: Odpověď na tuto hypotézu zjišťovala otázka číslo deset. 83 % respondentů odpovědělo, že věří, že peníze, které přijímají v bankách, na poště a v jiných finančních institucích jsou 100 % pravé. Pouze 17 % respondentů odpovědělo, že nevěří nebo neví, zda jsou peníze přejímané v těchto institucích pravé. Je pravda, že pravděpodobnost, že by peníze, přijímané v těchto institucích byly padělané je opravdu malá, ovšem nemůžeme říci, že bychom měli 100 % jistotu, protože i zaměstnanci v těchto institucích mohou být při přijímání peněz nepozorní a padělek, ať už mince či bankovky neodhalit. Je také možné, že lidé věří v pravost peněz přijímaných ve výše zmíněných institucích i z toho důvodu, že u otázky číslo jedenáct odpovědělo 94 % respondentů tak, že si myslí, že by osoby, které pracují s finančními prostředky, měly být školeny na rozpoznávání padělků peněz, tím pádem věří, že jsou schopni případné padělky peněz zadržet. Díky těmto zjištěným informacím můžeme hypotézu **potvrdit**.

6.2.5 Hypotéza č. 5

Hypotéza: Lidí si myslí, že k padělání peněz již nebude docházet.

Zhodnocení: Na poslední hypotézu odpovědělo 75 % všech dotázaných, ano, tedy, že podle jejich názoru k padělání peněz vždy docházelo a budou docházet. 21 % respondentů odpovědělo, že k padělání peněz spíše docházet nebude, protože se podvodníci zaměří na nové padělatelské aktivity, jako např. platební karty, bankovní účty atd. 4 % respondentů vybrala možnost – ne, podle jejich názoru k padělání peněz již nebude docházet. Lze konstatovat, že 3/4 respondentů je natolik vysoká hodnota, že hypotézu **nemůžeme potvrdit**, ale vyvrátit. Můžeme předpokládat, že činnosti v oblasti padělání peněz budou i nadále pokračovat, a i když jsou v dnešní době mnohem „jednodušší“ způsoby, jak se nezákonně obohatit, padělatele tato aktivita stále neomrzela. Jak se v níže uvedených kapitolách přesvědčíme, počet zadržených padělků peněz v oběhu není malý.

7 PROBLEMATIKA PADĚLÁNÍ PENĚZ VE FIRMÁCH FINANČNÍ SLUŽEB

Především zaměstnanci, kteří provádějí ve finančních či jiných institucích a firmách pokladní operace, jsou s penězi v každodenním styku. I když má většina z nich k dispozici moderní přístroje a pomůcky, které by jim případný padělek pomohly odhalit, je velmi důležité, aby byli tito zaměstnanci důkladně proškoleni na rozpoznávání padělaných či pozměněných mincí a bankovek, musí proto absolvovat odborný kurz. Zákon přesně určuje, které osoby musí tento odborný kurz povinně podstoupit. Tento odborný kurz pořádá ČNB, popřípadě lektori, kteří získali od ČNB povolení vést tento kurz lektorsky. I díky tomu dochází k eliminaci padělaných či pozměněných peněz v oběhu. V následujících podkapitolách se budeme touto problematikou zabývat podrobněji.

7.1 Odborný kurz o rozpoznávání bankovek a mincí podezřelých z padělání nebo pozměňování

Tento odborný kurz je podle § 33 odst. 3 písm. c) zákona č. 136/2011 Sb. o oběhu bankovek a mincí povinný pro:

- zaměstnance bank provádějící pokladní operace,
- úvěrová instituce provádějící pokladní operace,
- zpracovatele tuzemských bankovek a mincí,
- směnárníky,
- provozovatele kasina,
- držitel poštovní licence nebo zvláštní poštovní licence podle zákona o poštovních službách,
- platební společnosti,
- poskytovatel platebních služeb malého rozsahu,
- instituce elektronických peněz,
- vydavatele elektronických peněz malého rozsahu.

U všech výše zmíněných institucí dochází při poskytování platebních služeb nebo vydávání elektronických peněz k vracení přijatých bankovek nebo mincí do oběhu,

proto musí být zaměstnanci těchto institucí držiteli osvědčení o absolvování odborného kurzu na rozpoznávání bankovek a mincí podezřelých z padělání nebo pozměňování.¹¹²

Česká národní banka pořádá tyto odborné kurzy pro zaměstnance bank, spotřebních a úvěrových družstev, zpracovatele tuzemských bankovek a mincí a směnárny. ČNB dále školí osoby, které mohou po absolvování kurzu vést kurz lektorsky. Tito lektoři však mohou školit pouze zaměstnance kasin, držitele poštovní licence, platební společnosti a poskytovatele platebních služeb.¹¹³

Všechny **lektory** pověřené vést tento odborný kurz si může případný zájemce prohlédnout na webových stránkách ČNB. Patří mezi ně:¹¹⁴

- 3M Česko, spol. s r. o.,
- ALEKSIA, v.o.s.,
- Atlantic reklamní agentura s. r. o.,
- Bankovní institut vysoká škola, a. s.,
- C&B Consulting, s.r.o.,
- Cashchange, s. r. o.,
- C. S. Safe Solutions s. r.o.,
- Česká pošta, s. p.,
- European data project,
- IDEA 4 systems s.r.o.,
- KARTO K spol. s r.o.,
- Lázně Františkovy Lázně a.s.,
- Miloslava Nováková,
- TOURIST CENTRUM s.r.o.

Předmětem odborného kurzu je, aby účastníci:

- rozpoznali pravé a padělané bankovky a mince (Kč a jiné měny),
- postupovali v souladu se zákonem při zadržování padělaného platidla,
- rozpoznali míru opotřebování nebo poškození platidel,

¹¹² *Předpis č. 136/2011Sb.* [online]. AION, 2015 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-136#cast1>>.

¹¹³ *Povinný kurz podle zákona o oběhu bankovek a mincí* [online]. IDEA 4 SYSTEMS, 2012 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.edusystems.cz/kurz/povinny-kurz-podle-zakona-o-obehu-bankovek-a-minci>>.

¹¹⁴ *Osoby pověřené k organizování odborných kurzů podle § 33 odst. 4 zákona č. 136/2011 Sb.* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/pravni_predpisy/odborne_kurzy_poverene_osoby.html>.

- správně postupovali při příjmu a vracení opotřebovaných nebo poškozených platidel,
- správně postupovali při příjmu, zpracování a vrácení bankovek a mincí v souladu s platnou legislativou,¹¹⁵
- znali legislativu v oblasti ochrany bankovek a mincí,
- znali všechny ochranné prvky souvisejících s bankovkovým papírem,
- znali ochranné prvky souvisejících s tiskem bankovek,
- věděli, jak probíhá výroba a padělání bankovek a mincí.¹¹⁶

Odborný kurz je určen pro nejvýše 30 účastníků, minimální počet přihlášených potřebný pro zahájení kurzu je 10 osob.

Je nutné, aby si každý účastník odborného kurzu přinesl svoji nepoškozenou a nepoužitou fotografii pasového formátu, která nesmí být starší než jeden rok, tato fotografie bude později součástí osvědčení o absolvování kurzu.¹¹⁷

Každý účastník odborného kurzu musí po jeho absolvování složit závěrečný test. Na základě tohoto testu získá osvědčení o složení kurzu.¹¹⁸ Dříve museli být zaměstnanci školeni každý rok, protože však řada společností nestihla odborný kurz pro své zaměstnance zabezpečit, byla lhůta prodloužena na dva roky. Tento odborný kurz trvá pouze 8 hodin čistého času.¹¹⁹

Osvědčení o absolvování kurzu je vytištěno způsobem obvyklým při tisku cenin, musí být přiměřeně chráněno proti padělání a musí obsahovat:¹²⁰

- identifikační údaje účastníka kurzu, tedy jméno, příjmení a datum narození absolventa kurzu,

¹¹⁵ *Povinný kurz podle zákona o oběhu bankovek a mincí* [online]. IDEA 4 SYSTEMS, 2012 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.edusystems.cz/kurz/povinnny-kurz-podle-zakona-o-obehu-bankovek-a-minci>>.

¹¹⁶ *Sbírka zákonů č. 274.* [online]. Praha : ČNB, 2011 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vyhlasiky/vyhlasika_274_2011.pdf>.

¹¹⁷ *Věstník ČNB.* [online]. Praha : ČNB, 2014 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2014/download/vestnik_2014_05_20514320.pdf>.

¹¹⁸ *Kurz o rozpoznávání bankovek a mincí podezřelých z padělání nebo pozměňování* [online]. ATLANTIC, 2012 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.atlantic-ra.com/files/kurzy/kurz-rozpoznavani-bankovek.pdf>>.

¹¹⁹ *Informace o povinnosti organizovat odborný kurz podle zákona o oběhu bankovek a mincí* [online]. IDEA 4 SYSTEMS, 2012 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.edusystems.cz/povinnosti-podle-zakona-o-obehu-bankovek-a-minci/>>.

¹²⁰ *Sbírka zákonů č. 274.* [online]. Praha : ČNB, 2011 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vyhlasiky/vyhlasika_274_2011.pdf>.

- identifikační údaje pořadatele kurzu, tedy obchodní firmu, název nebo jméno nebo jména a příjmení osoby, která kurz pořádala,
- identifikační číslo osoby, která kurz pořádala,
- datum vystavení osvědčení,
- podpis pověřené osoby nebo osoby, která je oprávněna jménem pověřené osoby nebo České národní banky jednat,
- podpis lektora,
- jedinečné číslo osvědčení,
- a samozřejmě i fotografii absolventa kurzu.

Pokud výše uvedené osoby **zadrží podezřelé bankovky**, měly by postupovat takto:¹²¹

- jako příjemci podezřelých peněz jsou povinni požadovat od osoby, která podezřelé bankovky a mince předložila, aby prokázala svou totožnost,
- dále musí sepsat opis osobních údajů, které předají spolu s kopií údajů o podezřelých bankovkách a mincích orgánům činným v trestním řízení,
- jako příjemci podezřelých bankovek a mincí předají tyto peníze v uzavřených obalech ke zpracování ČNB spolu s příslušnými údaji,
- Česká národní banka je poté oprávněna vést evidenci osob, které podezřelé bankovky a mince předložily, tak i evidenci osob, které podezřelé bankovky a mince zadržely.

7.2 Výskyt padělků na území ČR

Česká národní banka informuje širokou veřejnost o výskytu padělků a napodobenin měn (českých i zahraničních) zadržených na území České republiky na svých webových stránkách.

Poslední konference týkající se výskytu padělků na území České republiky, se konala 16. 3. 2015, kde došlo ke zhodnocení situace za rok 2014. Bylo zde konstatováno, že celkový počet padělků zadržených v ČR se v roce 2014 se zvýšil, avšak kvalita zadržených padělků českých bankovek nebyla příliš velká a tyto bankovky

¹²¹ *Návrh zákona o oběhu bankovek a mincí* [online]. Praha : Parlament ČR, 2008 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z WWW: <www.komora.cz/.../258_CNB-Navrhzakonaooobehubankovekaminci.doc>.

by měli lidé snadno rozpoznat, měli by tedy věnovat penězům při jejich přebírání dostatečnou pozornost.¹²²

Tabulka č. 2: Padělané a pozměněné bankovky a mince zadržené v oběhu a Policií ČR na území ČR v roce 2013 a 2014^{123, 124}

Zadržené	V roce 2013			V roce 2014		
	v oběhu	policíí	celkem	v oběhu	policíí	celkem
Padělané bankovky CZK	1 882	103	1 985	2 198	174	2 372
Padělané bankovky EUR	621	190	811	969	220	1 189
Padělané bankovky USD	98	5	103	221	1 571	1 792
Padělané bankovky ost.	37	41	78	29	0	29
Padělané mince CZK	37	0	37	9	0	9
Padělané mince ostatní	89	0	89	50	0	50
Pozměněné bankovky a mince CZK	23	0	23	17	0	17
Ost. pozměněné bankovky a mince	2	2	4	3	0	3
Celkem	2 789	341	3 130	3 496	1 965	5 461
% změna 2014/2013	-	-	-	+25%	+476%	+75%

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že padělaných a pozměněných českých mincí a bankovek bylo v roce 2014 zadrženo celkem 2 398 ks. V roce 2013 jich 2 045, došlo tedy ke zvýšení a to o 353 kusů.

V roce 2014 bylo také zadrženo 3 063 kusů zahraničních platidel, což je o 1 978 ks více než v roce 2013.

Kvalita padělků se ani v roce 2014 příliš nezměnila, padělky našich bankovek jsou méně zdařilé nebo neumělé. Pozornost by však měla být věnována spíše bankovkám cizích zemí, protože právě u nich, se vyskytují padělky zdařilé.¹²⁵ I nadále

¹²² *Padělané a pozměněné bankovky a mince zadržené na území České republiky v roce 2014* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vysto-upeni_projevy/download/lizal_20150316_tk_padelky.pdf>.

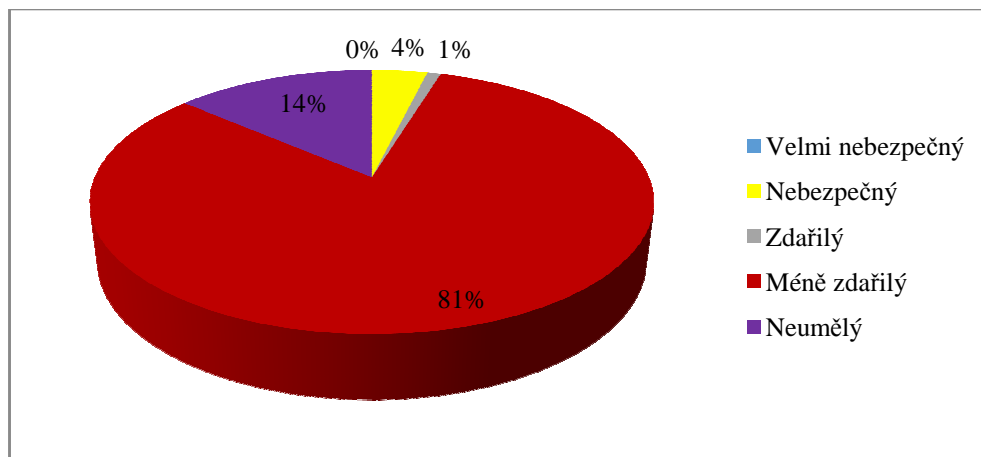
¹²³ *Počet padělků i nadále klesá* [online]. Praha : ČNB, 2014 [cit. 2015-02-02]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2014/20140305_tk_padelky.html>.

¹²⁴ *Počet padělků vzrostl, jsou však snadno odhalitelné* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2015/20150316_tk_padelky.html>.

¹²⁵ *Počet padělků vzrostl, jsou však snadno odhalitelné* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2015/20150316_tk_padelky.html>.

jsou padělané bankovky nejčastěji tisknuty pomocí inkoustové tiskárny a barevné kopírky.¹²⁶

Graf č. 16: Padělky českých bankovek podle stupňů nebezpečnosti za rok 2014¹²⁷

Jak již bylo zmíněno, počet zadržených padělků v oběhu se v roce 2014 oproti roku 2013 zvýšil, riziko jejich výskytu se také logicky zvýšilo, a proto by i nadále měli lidé při manipulaci s penězi kontrolovat ochranné prvky na bankovkách.

Mezi nejčastěji padělané bankovky stále patří bankovky se zobrazením Boženy Němcové (tedy 500 Kč) a Františka Palackého (tedy 1 000 Kč), v procentuelním vyjádření bylo zadrženo celkem 63,2 % těchto bankovek. Celkem bylo v roce 2014 zadrženo 1 180 kusů tisícikorunové bankovky, tedy celkem 49,8 % a 319 kusů zadržených padělků pětisetkorunové bankovky, tedy 13,5 %. Z toho vyplývá, že při 375,9 mil. kusů bankovek v oběhu připadá 1 padělek na 189 370 kusů bankovek v oběhu. V roce 2014 došlo také ve srovnání s rokem 2013 k nárůstu zadržených bankovek v hodnotě 100 Kč a 200 Kč, celkem 24 %, což je o 10 % více, než v roce 2013.

Co se týče mincí, v roce 2014 došlo ke snížení množství zadržených padělků CZK v oběhu, zadrženo jich bylo pouze 9 kusů, v roce 2013 bylo zadrženo celkem 37 kusů padělaných mincí, přičemž nejčastěji padělané mince jsou dvacetikoruny

¹²⁶ Padělané a pozměněné bankovky a mince zadržené na území České republiky v roce 2014 [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vysto_upeni_projevy/download/lizal_20150316_tk_padelky.pdf>.

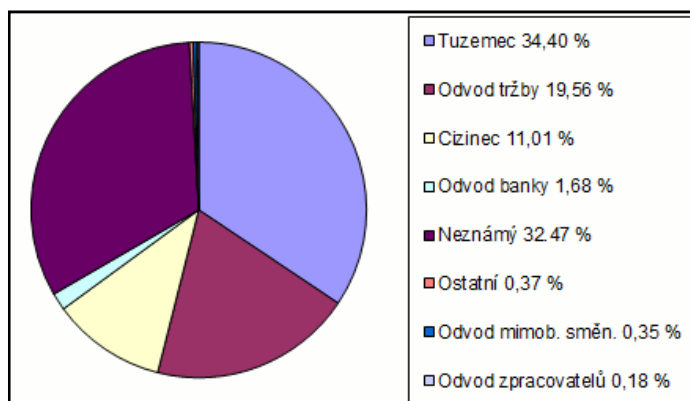
¹²⁷ Padělané a pozměněné bankovky a mince zadržené na území České republiky v roce 2014 [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vysto_upeni_projevy/download/lizal_20150316_tk_padelky.pdf>.

a překvapivě i mince o nominální hodnotě 1 Kč. Tyto mince jsou pak zhotovovány hlavně s tím účelem, že se používají do automatů **tzv. technické padělky**.

Je logické, že nejvíce padělků bylo zadrženo v hlavním městě Praha, bylo jich celkem 1 028 kusů. Poté následovaly města Ostrava (celkem 211 kusů), Plzeň (celkem 206 kusů), Zlín (celkem 141 kusů) a Brno (celkem 139 kusů).¹²⁸

Zajímavý je i níže uvedený graf, týkající se podílu předkladatelů na celkovém počtu padělků zadržенých v roce 2014. Celkem 34,40 % padělků předložili tuzemci, 11,01 % předložili cizinci a 32,47 % předložila neznámá osoba. Zajímavým výsledkem tohoto grafu je, že banky odvedly celkem 1,68 % padělků a mimo bankovní směnárny pouze 0,35 %. Poměrně velké množství padělků bylo také odvedeno v rámci tržby a činilo celkem 19,56 %. Velmi nízká procenta pak můžeme zaznamenat u odvodů zpracovatelů (0,18 %) a u ostatních odvodů (0,37 %).

Graf č. 17: Podíl předložitelů na celkovém počtu padělků v roce 2014¹²⁹

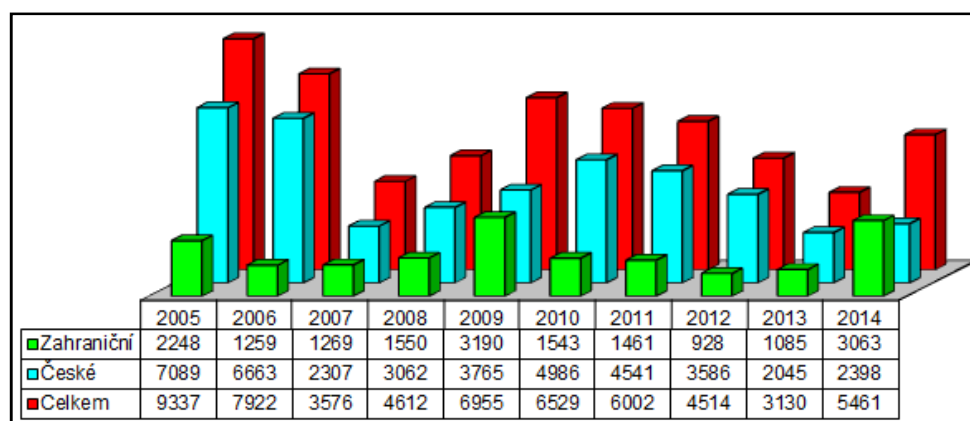
Na grafu níže uvedeném můžeme vidět, jaký byl vývoj padělaných a pozměněných platidel v ČR od roku 2005-2014. Největší počet zadržенých platidel byl v roce 2005, kdy bylo zadrženo celkem 9 337 kusů, což je opravdu velké množství, srovnáme-li to například s rokem 2013, kdy bylo zadrženo celkem 3 130 kusů padělků. Po roce 2005 se začala situace mírně zlepšovat, ovšem počet padělků byl v roce 2006 stále dost vysoký. Zásadní zlom nastal v roce 2007, kdy bylo zadrženo „pouze“ 3 576 kusů, což je druhá nejnižší hodnota v období od roku 2005 do roku 2013. V roce 2008 došlo opět ke zvýšení množství zadržенých padělků a situace se nezlepšila ani v roce

¹²⁸ Padělané a pozměněné bankovky a mince zadržенé na území České republiky v roce 2014 [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vysto_upeni_projevy/download/lizal_20150316_tk_padelky.pdf>.

¹²⁹ Podíl předložitelů na celkovém počtu padělků v roce 2014 [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad_predl.html>.

2009, 2010 a 2011, kdy množství zadržených peněz přesahovalo hranici 6 000 kusů. Od roku 2012 má graf sestupnou tendenci, v roce 2012 bylo zadrženo 4 514 kusů, v roce 2013 bylo zadrženo 3 130 kusů, což je za toto období nejnižší položka. V roce 2014 však opět došlo k poměrně vysokému nárůstu zadržených padělaných a pozměněných platidel, zejména kvůli vysokému počtu zahraničních platidel, celkem bylo zadrženo 5 461 kusů z toho 3 063 kusů zahraničních platidel.

Graf č. 18: Padělaná a pozměněná platidla zadržená na území České republiky v letech 2005-2014¹³⁰

Jak již bylo výše několikrát zmíněno, v roce 2014 došlo v ČR k nárůstu zadržených padělků a napodobenin peněz. A to díky velkému nárůstu zadržených padělků ve druhém a především ve čtvrtém čtvrtletí roku 2014, kdy jich bylo zadrženo celkem 3 826 kusů. Největší počet zadržených padělků peněz tvoří padělky českých bankovek, celkem 2 372 kusů, což je o 387 kusů více, než počet zadržených padělků českých bankovek v roce 2013. Ke zlepšení situace nedošlo ani u padělků bankovek eura a amerického dolaru, i zde totiž došlo k nárůstu a to zejména u amerického dolaru, celkem bylo v roce 2014 zadrženo o 1 689 kusů více, než v roce 2013. Ovšem pozitivním výsledkem může být počet zadržených bankovek ostatních zemí, kdy bylo v roce 2014 zadrženo o 49 kusů méně, než v roce 2013. Ke zlepšení situace došlo i u množství padělaných mincí CZK, zadrženo bylo pouze 9 kusů. I u mincí měny EUR došlo ke snížení množství zadržených padělků. K velkému nárůstu, ale došlo u zadržených napodobenin bankovek a mincí, zadrženo jich bylo celkem 2 816 ks, což je o 1 970 ks více, než v roce 2013.

¹³⁰ *Počty zadržených padělků v letech 2005-2014* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad_celkem.html>.

Tabulka č. 3: Padělaná a pozměněná platidla a napodobeniny v roce 2013 a 2014¹³¹

Padělaná a pozměněná platidla a napodobeniny v roce 2014 (čtvrtletně)													
čtvrtletí	Padělky bankovek				Padělky mincí			Pozměněné bankovky a mince				Celkem	Napodobeniny bankovek a mincí
	CZK	EUR	USD	OST	CZK	EUR	OST	CZK	EUR	USD	OST		
1.	555	123	53	3	3	14	0	3	0	0	1	756	2 559
2.	672	408	130	1	1	14	0	4	1	1	0	1 232	113
3.	610	208	38	11	1	8	0	4	0	0	0	880	59
4.	535	450	1571	14	4	13	1	6	0	0	0	2 594	85
Celkem	2372	1189	1792	29	9	49	1	17	1	1	1	5 461	2 816
Padělaná a pozměněná platidla a napodobeniny v roce 2013 (čtvrtletně)													
čtvrtletí	Padělky bankovek				Padělky mincí			Pozměněné bankovky a mince				Celkem	Napodobeniny bankovek a mincí
	CZK	EUR	USD	OST	CZK	EUR	OST	CZK	EUR	USD	OST		
1.	487	143	10	28	2	17	0	5	0	0	0	692	163
2.	450	125	19	13	6	38	0	6	0	0	0	657	274
3.	440	311	38	30	7	16	0	6	0	0	2	850	174
4.	608	232	36	7	22	18	0	6	0	0	2	931	235
Celkem	1985	811	103	78	37	89	0	23	0	0	4	3130	846

¹³¹ Zadržené padělky v roce 2014 [online]. Praha : ČNB, 2015 [2015-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad_celkem.html>.

ZÁVĚR

Francouzský spisovatel a dramatik Molière řekl: „Peníze jsou klíčem, jenž otevře každý zámek.“ Z tohoto citátu jasně vyplývá, že peníze jsou a byly pro život lidí velmi důležité a padělání peněz se pro mnoho z nich stalo nejsnazším způsobem, jak pomyslný „klíč“ ke dveřím získat.

V roce 2014 bylo na území ČR zadrženo celkem 2 398 kusů padělaných nebo pozměněných platidel CZK. Je proto velmi důležité, aby lidé věnovali pozornost ochranných prvků na bankovkách při jejich přijímání, protože i oni mohou penězokazectví do určité míry zabránit. Co se týče ochranných prvků, české bankovky se řadí k celosvětové špičce. Napodobení bankovek je proto velmi obtížné a podle statistik je kvalita padělků špatná, lidé by je tedy měli bez problémů rozpoznat. Z realizovaného dotazníkového šetření bohužel vyplynulo, že občané kontrole peněz nevěnují dostatečnou pozornost, pouze 5 % dotazovaných kontroluje bankovky pokaždé, když nějaké obdrží. Zbýlých 95 % respondentů kontroluje pouze bankovky, které mají vyšší hodnotu nebo je dokonce nikdy nekontrolují. Nejpřekvapivějším zjištěním bylo pro autorku to, že většina respondentů ví, jak se má správně zachovat v situaci, když zjistí, že drží v ruce padělek bankovky, celkem 53 % respondentů odpovědělo, že by bankovku odnesli na policii nebo do banky. I povědomí občanů o padělání bankovek a mincí je dobré, protože 67 % respondentů odpovědělo správně a uvedlo, že mezi nejčastěji padělané české bankovky patří tisícikorunová a pětisetkorunová bankovka. Co se týče padělání mincí, 42 % respondentů odpovědělo správně, tedy že k padělání mincí dochází. Ovšem znalosti dotazovaných o ochranných prvcích na českých bankovkách jsou velmi špatné. Pouze jediný respondent dokázal vyjmenovat všech osm ochranných prvků správně, průměrná znalost ochranných prvků činila pouze 1,5 ochranného prvku na respondenta. Můžeme tedy konstatovat, že běžní občané sice ví, jaká česká bankovka je nejčastěji padělaná a, jak se mají zachovat v případě, když zjistí, že drží v ruce padělek bankovky, ovšem bankovky nedostatečně kontrolují a bohužel neznají dostatek ochranných prvků na bankovkách, pomocí nichž by případný padělek dokázali odhalit.

Je logické, že emise peněz a jejich ochrana patří a patřily vždy k sobě. Česká národní banka se mimo jiné snaží snižovat množství padělků peněz v oběhu tím, že pořádá odborné kurzy, které jsou zaměřeny na rozpoznávání bankovek a mincí podezřelých z padělání nebo pozměňování. Zákon č. 136/2011 Sb. o oběhu bankovek

a mincí přesně určuje, kdo jej musí absolvovat. I 94 % respondentů si myslí, že by osoby, které pracují s finančními prostředky, měly být v této problematice řádně proškoleny.

V neposlední řadě je nutné konstatovat, že v roce 2014 došlo i k nárůstu zadržovaných zahraničních platidel na našem území, zadrženo bylo celkem 3 063 kusů. Vzhledem k tomu, že je Česká republika členem Evropské unie, dříve či později dojde k tomu, že budeme platit jednotnou měnou euro, je proto důležité nepodcenit přípravu a zajistit kvalitní informovanost o ochranných prvcích na těchto bankovkách. A to ještě před zavedení této měny na naše území.

Z hlediska preventivních opatření navrhuje autorka práce zařadit tuto problematiku do školních osnov, konkrétně do občanské výchovy, která se vyučuje na druhém stupni základních škol. Tento návrh podpořily i výsledky získané z realizovaného dotazníkového šetření, celkem 72 % respondentů by s tímto návrhem souhlasilo. Ke zvýšení informovanosti o ochranných prvcích, nejen na našich bankovkách, by jistě přispěla i větší aktivita ze strany centrální banky, například vydáváním různých tištěných či elektronických materiálů, které by byly občanům pravidelně distribuovány, popřípadě spolupráce s médii atd. Autorka dále navrhuje, aby odborný kurz o rozpoznávání bankovek a mincí podezřelých z padělání nebo pozměňování povinně absolvovali i zaměstnanci, kteří provádějí v obchodních institucích pokladní operace, protože právě zde často pracují lidé, kteří nejsou v této problematice řádně proškoleni.

Penězokazectví má za sebou velmi dlouhou historii, a dokud se peníze nepřestanou používat, tak jistě i budoucnost. Stejně jako dochází k vývoji společnosti, však dochází i k vývoji peněz. V současné době jsou peníze mnohem lépe chráněné a jejich ochranné prvky se také zlepšují. Ovšem zdokonalují se i schopnosti padělatelů a rozvoj moderních technologií jim jejich nezákonnou aktivitu zjednodušuje, díky tomu se musí snažit tzv. „bojovníci proti penězokazectví“ být neustále o krok napřed.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BERTL, I. *Kapitoly o finanční gramotnosti*. 1. vyd. Praha : Triton, 2012. 77 s. ISBN 978-80-7387-622-7.
2. CONWAY, E. *Ekonomie : 50 myšlenek, které musíte znát*. 1. vyd. Praha : Slovart, 2013. 208 s. ISBN 978-80-7391-752-4.
3. CRIBB, J. *Peníze*. 1. vyd. Praha : Fortuna Print, 1993. 63 s.
4. HELÍSEK, M. *Makroekonomie : základní kurs*. 2. vyd. Slaný : Melandrium, 2002. 326 s. ISBN 82-86175-25-1.
5. HLINKA B., RADOMĚRSKÝ, P. *Peníze, poklady, padělky*. 1. vyd. Praha : Orbis, 1975. 321 s.
6. HLINKA, B. *Atentáty na peníze*. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1987. 319 s.
7. HLINKA, B., RADOMĚRSKÝ, P. *Peníze celého světa*. 3. vydání. Praha : Mladá fronta, 1987. 295 s.
8. HOLMAN, R. *Ekonomie*. 5. vyd. Praha : C. H. Beck, 2011. 720 s. ISBN 978-80-7400-006-5.
9. INNES, B. *Falza a padělky*. 1. vyd. Praha : Knižní klub, 2006. 255 s. ISBN 80-242-1706-6.
10. LE GOFF, J. *Peníze ve středověku*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 2012. 180 s. ISBN 978-80-204-2406-8.
11. MAJEROVÁ, I., NEZVAL, P., TULEJA, P. *Základy makroekonomie*. Dotisk 1. vyd. Brno : Computer Press, 2008. 311 s. ISBN 80-251-0952-6.
12. PEKÁREK, J. *Poznáte padělek bankovky?* 1. vyd. Praha : Pragoeduca, 2000. 78 s. ISBN 80-85856-84-0.
13. POLSKOJ, G. *Z penězokazeckých dílen*. 1. vyd. Praha : Lidové nakladatelství, 1987. 185 s.
14. REJNUŠ, O. *Peněžní ekonomie*. 6. vyd. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2012. 374 s. ISBN 978-80-214-4415-7.
15. TAXOVÁ, H. *Padělání a pozměňování peněz*. Praha, 2010. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická, Fakulta mezinárodních vztahů. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Květoslav Žák.
16. ZAJÍCOVÁ, M. *České bankovky: padělání a ochranné prvky*. Praha, 2012. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická, Fakulta mezinárodních vztahů. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Květoslav Žák.

Elektronické zdroje

1. *100 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/100_kc.html>.
2. *200 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/200_kc.html>.
3. *2000 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/2000_kc.html>.
4. *500 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/500_kc.html>.
5. *5000 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/5000_kc.html>.
6. *Archeologové : Na Špilberku se padělaly mince* [online]. Brno : Jiří Nováček, 2012 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.ibrno.cz/historie/49541-archeologicky-objev-na-spilberku-se-padelaly-mince.html>>.
7. *České bankovky* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace/CNB_Bankovky_v01.swf>.
8. *Informace o povinnosti organizovat odborný kurz podle zákona o oběhu bankovek a mincí* [online]. IDEA 4 SYSTEMS, 2012 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.edusystems.cz/povinnosti-podle-zakona-o-obehu-bankovek-a-minci/>>.
9. *Kurz o rozpoznávání bankovek a mincí podezřelých z padělání nebo pozměňování* [online]. ATLANTIC, 2012 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.atlantic-ra.com/files/kurzy/kurz-rozpoznavani-bankovek.pdf>>.
10. *Mobilní aplikace České peníze* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/platidla/aplikace_ceske_penize.html>.
11. *Návrh zákona o oběhu bankovek a mincí* [online]. Praha : Parlament ČR, 2008 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z WWW: <www.komora.cz/.../258_CNB-Navrhzakonaooobehubankovekaminci.doc>.
12. *Ochranné prvky 100 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z WWW:<https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranne_prvky/ochranne_prvky_100.html>.
13. *Ochranné prvky 1000 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-01-31]. Dostupné z WWW:<https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranne_prvky/ochranne_prvky_1000.html>.

14. *Ochranné prvky 1000 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranné_prvky/ochranné_prvky_1000.html>.
15. *Ochranné prvky 200 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z WWW:
<https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranné_prvky/ochranné_prvky_200.html>.
16. *Ochranné prvky 2000 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranné_prvky/ochranné_prvky_2000.html>.
17. *Ochranné prvky 2000 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranné_prvky/ochranné_prvky_2000.html>.
18. *Ochranné prvky 500 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z WWW:
<https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranné_prvky/ochranné_prvky_500.html>.
19. *Ochranné prvky 5000 Kč* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranné_prvky/ochranné_prvky_5000.html>.
20. *Osoby pověřené k organizování odborných kurzů podle § 33 odst. 4 zákona č. 136/2011 Sb.* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/platidla/pravni_predpisy/odborne_kurzy_poverene_osoby.html>.
21. *Padělané a pozměněné bankovky a mince zadržené na území České republiky v roce 2012* [online]. Praha : ČNB, 2013 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/lizal_20130226_tk_padelky.pdf>.
22. *Padělané a pozměněné bankovky a mince zadržené na území České republiky v roce 2014* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z WWW:
<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/lizal_20150316_tk_padelky.pdf>.
23. *Počet padělků i nadále klesá* [online]. Praha : ČNB, 2014 [cit. 2015-02-02]. Dostupné z WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2014/20140305_tk_padelky.html>.

24. *Počet padělků vzrostl, jsou však snadno odhalitelné* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2015/20150316_tk_padelky.html>.
25. *Počty zadržovaných padělků v letech 2005-2014* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad_celkem.html>.
26. *Podíl předložitelů na celkovém počtu padělků v roce 2014* [online]. Praha : ČNB, 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad_predl.html>.
27. *Povinný kurz podle zákona o oběhu bankovek a mincí* [online]. IDEA 4 SYSTEMS, 2012 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.edusystems.cz/kurz/povinny-kurz-podle-zakona-o-obehu-bankovek-a-minci>>.
28. *Průvodce ochrannými prvky bankovek* [online]. Praha : ČNB, 2011 [cit. 2015-01-31]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/brozura_A5_ochranne_prvky.pdf>.
29. *První bankovky v českých zemích se jmenovaly bankocetle* [online]. Praha : Česká televize, 2012 [cit. 01-02-2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/181533-prvni-bankovky-v-ceskych-zemich-se-jmenovaly-bankocetle/?mobileRedirecttj.off>>.
30. *Předpis č. 136/2011Sb.* [online]. AION, 2015 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-136#cast1>>.
31. *Řešení pro Váš online průzkum* [online]. Praha : Marek Demčák, 2015 [cit. 2015-03-10]. Dostupné z WWW: <<https://www.vyplnto.cz/>>.
32. *Sbírka zákonů č. 274.* [online]. Praha : ČNB, 2011 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vyhlasky/vyhlasaska_274_2011.pdf>.
33. *Věstník ČNB.* [online]. Praha : ČNB, 2014 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2014/download/vestnik_2014_05_20514320.pdf>.
34. *Zadržené padělky v roce 2014* [online]. Praha : ČNB, 2014 [2015-02-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad2014sum.html>>.

SEZNAM ZKRATEK

CZK	Česká koruna
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
EUR	Euro
Kč	Koruna česká
OST	Ostatní
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
USD	Americký dolar
UV	Ultra fialové

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Ochranné prvky na 100 Kč	17
Obrázek č. 2: Ochranné prvky na 200 Kč	18
Obrázek č. 3: Ochranné prvky na 500 Kč	19
Obrázek č. 4: Ochranné prvky na 1000 Kč	20
Obrázek č. 5: Ochranné prvky na 2000 Kč	22
Obrázek č. 6: Ochranné prvky na 5000 Kč	23
Obrázek č. 7: Zbytek plechu v padělatelské dílně.....	28
Obrázek č. 8: Bankocetle	29

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Znáte nějaké ochranné prvky na bankovkách?	38
Tabulka č. 2: Padělané a pozměněné bankovky a mince zadržené v oběhu a Policií ČR na území ČR v roce 2013 a 2014	52
Tabulka č. 3: Podělaná a pozměněná platidla a napodobeniny v roce 2013 a 2014.....	56

Seznam grafů

Graf č. 1: Stalo se Vám někdy, že jste si nebyli úplně jistí pravostí peněz v peněžence?	34
Graf č. 2: Co byste udělal/a kdybyste zjistil/a, že držíte v ruce padělek bankovky?	35
Graf č. 3: Jak často kontrolujete pravost peněz?	36
Graf č. 4: Učil/a jste se o ochranných prvcích na bankovkách (ve škole, v práci...)? ...	36
Graf č. 5: Měla by být tato problematika zařazena do školních osnov?	37
Graf č. 6: České bankovky mají 8 ochranných prvků. Myslíte, že je to dostačující?	38
Graf č. 7: Myslíte si, že dochází i k paděláním mincí?	39
Graf č. 8: Jaká česká bankovka se podle Vás padělá nejčastěji?	40
Graf č. 9: Když přijímáte peníze v bankách, na poště a v jiných finančních institucích věříte, že jsou 100 % pravé?	40
Graf č. 10: Měly by být osoby, které pracují s finančními prostředky školeny na rozpoznávání padělků peněz?	41
Graf č. 11: Setkal/a jste se někdy s padělkem jiné ceniny (dálniční známky, stravenky, kolky...)?	42

Graf č. 12: Myslíte si, že k padělání peněz vždy docházelo a bude docházet?.....	42
Graf č. 13: Pohlaví	43
Graf č. 14: Věk.....	44
Graf č. 15: Ekonomický status	44
Graf č. 16: Padělky českých bankovek podle stupňů nebezpečnosti za rok 2013	53
Graf č. 17: Podíl předložitelů na celkovém počtu padělků v roce 2013	54
Graf č. 18: Padělaná a pozměněná platidla zadržaná na území České republiky v letech 2005-2014	55

PŘÍLOHY

Příloha I.: Vzor dotazníku

DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Kateřina Pochmanová a jsem studentkou Vysoké školy evropských a regionálních studií, o.p.s. v Českých Budějovicích. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který je zaměřený na problematiku padělání peněz a ochranné prvky na bankovkách. Zjištěné údaje budou sloužit výhradně ke zpracování mé bakalářské práce. Dotazník je anonymní.

Předem děkuji za Váš čas.

1. Stalo se Vám někdy, že jste si nebyli úplně jistí pravostí peněz v peněžence?

- Ano, u mince i bankovky.
- Ano, ale pouze u bankovky.
- Ano, ale pouze u mince.
- Ne.

2. Co byste udělal/a kdybyste zjistil/a, že držíte v ruce padělek bankovky?

- Odnosl/la bych ji na policii.
- Odnosl/a bych ji do banky.
- Hned při prvním možném placení bych se jí zbavil/a.
- Spálil/a bych ji.
- Nevím.
- Jiná odpověď:.....

3. Jak často kontrolujete pravost peněz?

- Pokaždé, když nějaké obdržím.
- Jen u bankovek s větší hodnotou.
- Nikdy.

4. Učil/a jste se o ochranných prvcích na bankovkách (ve škole, v práci...)?

- Ano.
- Ne.

5. Měla by být tato problematika zařazena do školních osnov?

- Ano.
- Ne.

6. Znáte nějaké ochranné prvky na bankovkách?

- Ano, tyto.....
 Ne.

7. České bankovky mají 8 ochranných prvků. Myslíte, že je to dostačující?

- Ano.
 Ne.
 Nevím.

8. Myslíte si, že dochází i k padělání mincí?

- Určitě ano.
 Spíše ano, je náročnější padělek odhalit.
 Určitě ne.
 Spíše ne, padělatelům se to nevyplatí.

9. Jaká česká bankovka se podle Vás padělá nejčastěji?

- 100 Kč
 200 Kč
 500 Kč
 1 000 Kč
 2 000 Kč
 5 000 Kč

10. Když přijímáte peníze v bankách, na poště a v jiných finančních institucích, věříte, že jsou 100 % pravé?

- Ano.
 Ne.

11. Měly by být osoby, které pracují s finančními prostředky školeny na rozpoznávání padělků peněz?

- Ano.
 Ne.

12. Setkal/a jste se někdy s padělkem jiné ceniny (dálniční známky, stravenky, kolky...)?

- Ano
 Ne.

13. Myslíte si, že k padělání peněz vždy docházelo a bude docházet?

- Ano.
 Ne.

Spíše ne, podvodníci se zaměří na nové aktivity např. platební karty, bankovní účty atd.

14. Pohlaví:

- Muž.
 Žena.

15. Věk:

- 0-18 let
- 19-30 let
- 31-50 let
- nad 50 let

16. Ekonomický status:

- Zaměstnaný, OSVČ.
- Nezaměstnaný.
- Důchodce.
- Rodičovská dovolená.
- Student/ka.
- Jiné:.....